

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA MANAGEMENTU

Cestovní ruch v oblasti Hrubého Jeseníku
Tourism in the Hrubý Jeseník Region

Student: Hana Dombková

Obor: Ekonomika cestovního ruchu

Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Jiří Kovář

Uherské Hradiště 2009

„Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci včetně příloh vypracovala samostatně, a uvedla jsem všechny použité zdroje.“

Datum odevzdání:

.....

podpis studenta

Děkuji vedoucímu práce RNDr. Jiřímu Kováři za podporu a pomoc při tvorbě bakalářské práce, za cenné rady a připomínky, a vytvoření přátelské atmosféry na pracovišti.

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Cestovní ruch ve spojitosti s rozvojem turistiky.....	2
2.1	Historie cestovního ruchu	2
2.2	System cestovního ruchu	3
2.3	Kritéria členění cestovního ruchu	5
2.4	Služby cestovního ruchu	6
2.4.1	Klasifikace služeb	7
2.4.2	Charakteristika základních služeb CR	7
2.4.3	Charakteristika doplňkových služeb CR.....	9
2.5	Mezinárodní organizace cestovního ruchu	11
2.6	Organizace cestovního ruchu v České republice	12
3	Obecná charakteristika Hrubého Jeseníku	13
3.1	Základní charakteristika oblasti	13
3.1.1	Geologie.....	13
3.1.2	Podnebí	13
3.1.3	Vodstvo	14
3.1.4	Vodní a lesní správa v Hrubém Jeseníku.....	14
3.2	Historie osídlení	16
3.3	Turistika v Hrubém Jeseníku	18
3.3.1	Historie turistiky v Jeseníkách	18
3.3.2	Zimní turistika.....	19
3.3.3	Letní turistika.....	22
3.3.4	Kulturně-poznávací turistika.....	25
3.3.5	Lázeňská turistika	28
3.4	Organizace cestovního ruchu v Hrubém Jeseníku	30
4	Analýza rozvoje CR v Hrubém Jeseníku	31
4.1	Analýza lokalizačních předpokladů.....	31
4.2	Analýza realizačních předpokladů.....	36
4.3	Analýza selektivních předpokladů.....	40
5	Závěr	43

SEZNAM LITERATURY	44
SEZNAM ZKRATEK	46
PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	47
SEZNAM PŘÍLOH.....	48

1 Úvod

Pro svou bakalářskou práci jsem zpracovala téma Cestovní ruch v oblasti Hrubého Jeseníku. Toto odvětví se stalo významným fenoménem zejména po druhé světové válce, kdy jeho rozvoj ovlivnila automobilová, letecká i lodní doprava. Díky neustále rostoucí ekonomice mají dnes možnost vycestovat i lidé z nižších sociálních vrstev. Cestovní kanceláře se předbíhají v nabídce levnějšího zájezdu a používají nejrůznější marketingové strategie pro získání zákazníka (cenové balíčky, slevy na děti, procentuální zvýhodnění za předčasné splacení zájezdu). Z ekonomického hlediska se jedná o zvyšování platů, které dovoluje lidem kupovat si drahé zájezdy či vycestovat vícekrát do roka. Peníze turistů či účastníků zájezdů, které plynou z jejich pobytů, umožňují podnikatelům rozvíjet sociální, ekonomické i kulturní podmínky pro vlastní rozvoj i rozvoj krajiny.

Na druhé straně je naopak hledisko ekologické. Díky rozvoji cestovního ruchu je zanechání stop do tváře krajiny fatální. Skleníkové plyny, smog, hluk, odpady a mnoho dalších. Tím vším přispívá cestovní ruch nemalou měrou. V chráněných oblastech se těží suroviny, staví se hotelové komplexy nebo nejmodernější lanové dráhy, kvůli nimž je třeba vykácet mnoho stromů, upravovat terén atd. Ačkoliv se lidé snaží chránit přírodu (tříděním odpadů, používáním úsporných prostředků atd.), svými nároky ji paradoxně znečišťují nejvíce za celou svou existenci. Mezinárodní organizace se snaží obyvatele zeměkoule varovat před hrozbami a následky takto postupujícího životního stylu. Ani dnes však politická situace ve světě, v rozvojových i rozvinutých zemích, nedospěla názoru, že by se centrum pozornosti mělo více obrátit k přísným opatřením vedoucím k zlepšení přírodních podmínek, záchraně ohrožených druhů zvířat, rostlin a deštných pralesů, či zmírnění emisí vypuštěných do ovzduší.

Ve své práci chci poukázat na tyto negativní dopady do krajiny, zhodnotit situaci v Hrubém Jeseníku z hlediska cestovního ruchu, zatěžování krajiny i přínosu peněz do ní. Prostudováním dopravní komunikace navrhnout řešení, které by zmírnilo ekologické dopady do krajiny. Zpřístupnit nebo naopak zamezit pohyb turistů v určitých oblastech, kde se vyskytují vzácné rostliny či hmyz. Navrhnout řešení pro rozvoj ekologického turistického ruchu v této oblasti a lepší využití nabízených služeb.

2 Cestovní ruch ve spojitosti s rozvojem turistiky

Definice cestovního ruchu není přesně stanovena. Cestovní ruch představuje „komplexní společenský jev jako souhrn aktivit účastníků cestovního ruchu, souhrn procesů budování a provozování zařízení se službami pro účastníky cestovního ruchu včetně souhrnu aktivit osob, které tyto služby nabízejí a zajišťují, aktivit spojených s využíváním, rozvojem a ochranou zdrojů pro cestovní ruch, souhrn politických a veřejně – správních aktivit (politika CR, propagace CR, regulace CR, mezinárodní spolupráce apod.) a reakce místní komunity a ekosystémů na uvedené aktivity. Toto pojetí CR rozšiřuje statisticky zaměřené vymezení WTO a obdobné vymezení v návrhu normy EU, vycházející z definice účastníka cestovního ruchu – aktivity osob cestujících do míst mimo jejich obvyklé prostředí nebo pobývajících v těchto místech ne déle než jeden rok za účelem trávení volného času, podnikání či jiným účelem. Rozšířené pojetí CR vychází z vnímání CR jako komplexního procesu, který zasahuje nejen účastníky, ale také poskytovatele služeb, destinace, v nichž je cestovní ruch realizován, a tranzitní destinace.“^[1]

Obecně lze definici shrnout jako pobyt účastníků cestovního ruchu mimo místo jejich trvalého bydliště za účelem rekreace a poznání ve svém volném čase.

2.1 Historie cestovního ruchu

Historie cestovního ruchu je spjata s dějinami cestování. Za nejstarší cestovatele jsou považováni Řekové, Egypťané a Římané. Rozvoj cestování je spjat s počátkem obchodních, objevitelských a kolonizačních cest do zámoří. Jedním z prvních známých cestovatelů byl Marco Polo (1254 - 1324). Počátky moderního cestovního ruchu jsou datovány do 17. a 18.století a jsou spjaty s průmyslovou revolucí. V tomto období také šlechtici a obchodníci začali užívat práva volně cestovat po cizích územích a využívali služeb lázeňského cestovního ruchu. S organizovaným cestovním ruchem je spojováno jméno Angličana Thomase Cooka, jenž založil první cestovní kancelář (1841) a pořádal první organizované výlety. Hlavní rozvoj nastává po druhé světové válce a jeho hlavními příčinami jsou urbanizace, dostatek volného času a znečištění životního prostředí.

¹ Pásková, M. a Zelenka, J. Cestovní ruch výkladový slovník. Česká republika, Ministerstvo pro místní rozvoj, 2002. 448 s.

Dne 11.června 1888 byl v Praze založen Klub českých turistů, do jehož čela byl zvolen známý cestovatel a milovník přírody Vojta Náprstek. Prvním činem Klubu českých turistů bylo zorganizování velké výpravy na Světovou výstavu do Paříže, která v tehdejší době platila za velkou společenskou událost. Výpravy se zúčastnilo 363 mužů a žen. Další podnikání Klubu českých turistů se soustředilo na výstavby objektů, např. rozhledna Petřín (zmenšenina Eiffelovy věže 1:5). Po válce se rozšířilo trampské a skautské hnutí, pobyt ve vysokých horách i prosté nedělní výlety. S rozvojem lyžování se pobyt v přírodě rozšířil i na zimní období. Kromě lyžování se rozšířila zejména vodní turistika a horolezectví.

Jednou z nejdůležitějších aktivit členů Klubu českých turistů je značení turistických tras a jejich pravidelná údržba. První turistická trasa byla vyznačena 11.května 1889. V roce 2005 bylo v České republice vyznačeno 40 157 km pěších tras včetně 2 243 km lyžařských tras. Společně s jinými organizacemi se Klub českých turistů podílí na značení tras pro cyklisty, jejichž délka přesáhla 28 000 km.

2.2 Systém cestovního ruchu

Subjekt a objekt cestovního ruchu

Subjektem cestovního ruchu je účastník cestovního ruchu. Z ekonomického hlediska je jím každý, kdo uspokojuje své potřeby spotřebou statků cestovního ruchu v době cestování a pobytu mimo místo trvalého bydliště ve svém volném čase. Je nositelem poptávky a spotřebitelem produktu.

- Stálý obyvatel (rezident) je osoba, která žije v zemi déle než jeden rok před příjezdem do jiné země na dobu kratší jednoho roku.
- Návštěvník (visitor) je osoba, která cestuje do jiné země, než ve které má své trvalé bydliště na dobu nepřesahující jeden rok, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštívené zemi.
- Turista (tourist) je osoba, která cestuje do jiné země, než ve které má své obvyklé bydliště, na dobu zahrnující alespoň jedno přenocování, avšak ne delší než jeden rok a za jiným účelem než výdělečnou činností.

- Výletník (excursionist) je osoba, která cestuje do jiné země, než ve které má své obvyklé bydliště, na dobu kratší než 24 hodin, aniž by v této zemi přenocovala a vykonávala výdělečnou činnost.^[2]

Objektem cestovního ruchu je všechno, co se může stát cílem změny místa pobytu účastníka cestovního ruchu. Tvoří ho cílové místo, podniky a instituce cestovního ruchu. Místem rozumíme destinaci cestovního ruchu. Podle WTO jde o místo s vhodnými atraktivitami ve spojitosti se zařízeními a službami CR, které si účastník CR nebo skupina zvolili pro návštěvu, může být cílové místo i produkt CR spojený s daným místem. Destinační typ je typ destinace, jehož hlavním zařazovacím kritériem je atraktivita CR (tj. souhrn atraktivit) s největší mírou návštěvnosti.

11 destinačních typů:

- Lázeňský,
- přírodní,
- příbřežní (Labe, Vltava),
- romantizující (hrady, zámky, Jižní Čechy, Pálava, Břeclavsko, Kroměřížsko),
- atrakční (bobové dráhy, lanové centrum, aquaparky),
- horský (Jeseníky, Beskydy, horská turistika, střediska, lyžařská střediska + pěší),
- poutní (Velehrad, Svatý Kopeček, křížové cesty v obcích),
- příhraniční (Krušné Hory),
- rekreační (pasivní – Máchovo jezero),
- venkovský,
- městský (Praha, Český Krumlov, Kroměříž, Olomouc, Lednice, Valtice).

² Zpracováno podle přednášek doc. Ing. Lednického, CSc. z předmětu Základy cestovního ruchu

2.3 Kriteria členění cestovního ruchu

Formy cestovního ruchu:

- Rekreční,
- kulturně-poznávací,
- sportovně-turistický,
- lázeňsko-léčebný,
- přírodní (ekoturistika),
- venkovský (agroturistika, ekoagroturistika),
- vzdělávací,
- kongresový.

Druhy cestovního ruchu:

- Podle místa realizace:
 - domácí CR,
 - zahraniční CR,
 - a) výjezdový (outgoing, pasivní),
 - b) tranzitní,
 - c) příjezdový (incoming, aktivní).
- Podle délky trvání:
 - krátkodobý (do tří přenocování),
 - dlouhodobý (více než tři přenocování).
- Podle ročního období:
 - celoroční,
 - sezónní (letní, zimní).
- Podle způsobu organizace:
 - organizovaný,
 - neorganizovaný.

- Podle počtu účastníků:
 - individuální (nejvýše s rodinou),
 - skupinový.
- Podle věku účastníků:
 - CR dětí do 15 let,
 - CR mládeže 15-24 let,
 - CR rodin s dětmi,
 - CR lidí ve věku 40-50 let,
 - CR seniorů.
- Podle typu ubytovny:
 - CR volný,
 - CR vázaný.
- Podle převažujícího prostředí:
 - venkovský CR,
 - městský CR,
 - lázeňský CR,
 - CR ve střediscích (horská, sportovní, mořská,...).^[3]

2.4 Služby cestovního ruchu

Služby cestovního ruchu představují činnosti nehmotného charakteru, jejichž výsledkem je individuální, nebo společensky užitečný efekt a jsou produktem cestovního ruchu. Podmínkou vzniku služby CR je **potřeba** zákazníka. Jde o primární potřebu – cílové potřeby účastníků CR (sportovní vyžití, poznávání kulturních a historických pozoruhodností, společenská komunikace, relaxace apod.), a sekundární potřebu – realizační (potřeba přepravit se do rekreačního prostoru, potřeba výživy, přenocování, hygieny apod.).

³ Zpracováno podle přednášek doc. Ing. Lednického, CSc. z předmětu Základy cestovního ruchu

2.4.1 Klasifikace služeb

1. Význam ve spotřebě:
 - a. základní (dopravní, ubytovací, stravovací),
 - b. doplňkové (sportovně rekreační, společensko-kulturní, lázeňské apod.).
2. Charakter spotřeby:
 - a. osobní (odnesení zavazadel v ubytovacím zařízení),
 - b. věcné (úprava lyžařské výstroje).
3. Ekvivalentnost výměny při poskytování:
 - a. placené (hrazené z individuálních příjmů obyvatelstva),
 - b. neplacené (hrazeny přímo z příjmů společností, firmy, organizace).
4. Území:
 - a. v místě trvalého bydliště,
 - b. během přepravy,
 - c. v rekreačním prostoru.
5. Čas:
 - a. sezónní období (letní a zimní sezóna),
 - b. minisezóna.
6. Způsob zabezpečení:
 - a. vlastní služby (poskytované tzv. dodavatelským způsobem – bez mezičlánku),
 - b. zprostředkované (přes mezičlánek – např. cestovní kancelář).^[4]

2.4.2 Charakteristika základních služeb CR

Mezi základní služby cestovního ruchu patří dopravní, ubytovací a stravovací služby.

Doprava je jedním ze základních předpokladů rozvoje cestovního ruchu. Dopravními službami se rozumí ty služby, které jsou spojeny se zabezpečením vlastní přepravy účastníků a jejich zavazadel, včetně poskytování informací o dopravních spojích, rezervování míst v dopravních prostředcích, prodeje dopravních cenin,

⁴ Zpracováno podle přednášek Ing. Janásové z předmětu Technika služeb cestovního ruchu

vyřizování reklamací jízdného apod. Podle druhu dopravy jde o služby silniční, železniční, vodní, letecké a ostatní dopravy. Náhrada škody při nepravdivé přepravě osob, škoda na zdraví nebo na zavazadlech vzniklá při přepravě, cestování s platnou dopravní cenou je pouze malý výčet práv a povinností z přepravních řádů. Materiálně-technickou základnu dopravních služeb tvoří železniční tratě, železniční osobní vozy, lokomotivy (železniční přeprava), letadla, letiště (letecká doprava), autobusy, osobní automobily, motocykly atd., pozemní komunikace (silniční doprava), vodní cesty, plavidla, přístavy (vodní doprava).

Poskytování **ubytovacích služeb** je významným předpokladem rozvoje zejména pobytového cestovního ruchu. Jejich posláním je umožnit přechodné ubytování nebo přenocování účastníkům cestovního ruchu mimo místo jejich trvalého bydliště, včetně uspokojení dalších služeb, které s ubytováním souvisí (stravovací služby). Ubytovací zařízení se člení na:

- Individuální ubytování:
 - ubytování v bytě,
 - ve vlastním objektu účastníka (např. rodinném domě, rekreační chatě či chalupě),
 - ubytování u příbuzných, známých nebo přátel.
- hromadná ubytovací zařízení:
 - hotely a obdobná zařízení (s možností stravování – hotel, hotel garni, motel, hotel, penzion),
 - jiná hromadná ubytovací zařízení (chatová osada, kemp, turistická ubytovna).

Ubytovací zařízení poskytují hostům vedle ubytování také řadu doplňkových služeb, mezi které patří podávání informací, buzení hostů, půjčování tisku a jízdních řádů, uvedení hosta do pokoje, úschova zavazadel a cenin, odesílání poštovních zásilek, půjčování společenských her, zprostředkování ubytování v jiném zařízení, zprostředkování taxislužby, péče o děti hostů a případné další služby. Péče o hosta je spojena s jeho příjezdem, pobytem a odjezdem.

Stravování je rozhodujícím prvkem produktu mnoha evropských destinací cestovního ruchu. Hlavní činností je příprava jídel, která se konzumují buď v zařízeních

provozovatele stravovacích služeb, nebo doma u zákazníků. Hostinská zařízení se podle převažujícího charakteru své činnosti ve shodě s Doporučením a statistickou metodikou Evropské unie zařazují do těchto kategorií:

1. Restaurace:
 - a. restaurace,
 - b. samoobslužné restaurace (jidelny),
 - c. železniční jídelní vozy,
 - d. rychlé občerstvení.
2. Bary:
 - a. bary,
 - b. pivnice,
 - c. noční kluby,
 - d. vinárny,
 - e. kavárny, espressa.

Nabídka hostinského zařízení tvoří sortiment výrobků a služeb podle typu hostinského zařízení. Poptávka závisí především na příjmech zákazníků, cenách jídel a nápojů a úrovni poskytovaných služeb. Konkurence ve stravovacích službách je všeobecně silná a může se vyskytovat mezi různými typy stravovacích zařízení, různými typy kuchyní (francouzská x italská), nebo konkurence mezi významnými řetězci stravovacích služeb. V některých případech je konkurence velmi malá až žádná. Jedná se např. o nemocniční a školní stravování, pokud stravu nezajišťují cateringové firmy.

2.4.3 Charakteristika doplňkových služeb CR

Zprostředkovatelské služby

Cestovní kanceláře zajišťují obstarání dopravy, ubytování, stravování, lázeňských služeb, pojištění atd. Kromě toho poskytují vlastní služby informační, průvodcovské aj. Často cestovní kanceláře uskutečňují i dopravu vlastními dopravními prostředky, ubytování a stravování ve vlastních zařízeních. Podstatou činnosti

cestovních kanceláří, resp. touroperatorů (smluvně sjednává obchodní podmínky, atd.), je organizování CR a poskytování komplexu služeb formou zájezdů a pobytů.

Lázeňské služby

Mezi základní lázeňské služby patří lékařské a léčebné služby, dále služby ubytovací, stravovací a společensko-kulturní; poskytují je zařízení lázeňských podniků. Jako doplňkové služby zde můžeme uvést léčebnou kosmetiku, manikúru, pedikúru, prodej suvenýrů, lázeňských oplatků, literatury, směnářenské služby, sportovní vyžití apod. V České republice je v současnosti 36 lázeňských míst. Jen v oblasti Hrubého Jeseníků jsou čtyři významné lázně – Jeseník, Karlova Studánka, Velké Losiny a Lipová – lázně.

Kongresové služby

Kromě informačních, ubytovacích, stravovacích a dalších služeb jde o zorganizování vlastní kongresové akce a programů před zahájením a po skončení. Je nutné materiálně-technické vybavení.

Služby venkovského cestovního ruchu

Jejich poskytování vyžaduje specifická zařízení ve venkovském prostředí. Pobyty na farmě a s tím související masový rozvoj agroturistiky a ekoagroturistiky. Rozdíl je patrný také ve vztahu poskytovatele služeb a hosta. Vztah je více neformální.

Animační služby

V našich podmínkách se vyskytují spíše výjimečně. Standardem jsou však v přímořských oblastech. Animátoři se starají o využití volného času hostů ve formě soutěží, tanečních akcí či organizování výletů. Nejčastěji se můžeme setkat s dětským nebo sportovním animátorem.

Průvodcovské služby

Průvodcovské služby poskytují průvodci cestovního ruchu, především ve spolupráci s cestovní kanceláří. Průvodcovská činnost je od 1.července 2008 živností volnou. Jejich úkolem je doprovod skupin účastníků, dodržování dohodnutého programu a vyřizování stížností. Podle druhu průvodcovské činnosti můžeme rozlišit technického průvodce, odborného průvodce, delegáta, tlumočníka, průvodce po jeskyních nebo horského průvodce.

Horská služba

Horská služba slouží návštěvníkům horských a vysokohorských oblastí. Zaměřuje se především na realizaci bezpečnostních opatření, poskytování pomoci, značkování turistických cest, ochranu přírody nebo zpřístupnění těžko dostupných terénů.

2.5 Mezinárodní organizace cestovního ruchu

Vládní organizace

Nejdůležitější z organizací cestovního ruchu je WTO (World Tourism Organisation) – Světová organizace cestovního ruchu založená 1. listopadu 1977. Jedná se o organizace se statutem OSN. Česká republika je jejím členem a získala všechna práva po bývalé ČSSR. WTO v současné době sdružuje 142 států jako řádných a plnoprávných členů a dále na 350 přidružených členů (pozorovatelů), kterými jsou zástupci soukromého sektoru, vzdělávací instituce, asociace cestovního ruchu, lokální vlády apod. Základním úkolem této mezivládní organizace je propagace, podpora a rozvoj mezinárodního cestovního ruchu s cílem napomáhat hospodářskému rozvoji členských zemí, mezinárodnímu porozumění a všeobecnému respektování a dodržování lidských práv a základních svobod. Sídlem WTO je Madrid.

Dalšími jsou Komise pro rozvoj cestovního ruchu Evropského společenství, ITC – mezinárodní kongresy cestovního ruchu nebo ODETA – organizace afrických států sídlící v Paříži.

Nevládní organizace

Jedná se o fyzické a právnické osoby, které vznikly na základě mezinárodního soukromého práva. Mezi tyto organizace světového významu patří AIEST – mezinárodní organizace sdružující vědecké pracovníky v cestovním ruchu (sdružuje fyzické osoby – odborníky ze speciálních vysokých škol a pracovišť z oboru cestovního ruchu – Bern 1946), IAT – Mezinárodní akademie cestovního ruchu (Monte Carlo 1951), FIJET – Mezinárodní sdružení novinářů a spisovatelů v cestovním ruchu (Paříž 1954), WTTC – Světová rada pro cestování a cestovní ruch (Londýn).

2.6 Organizace cestovního ruchu v České republice

Česká centrála cestovního ruchu – CzechTourism je státní příspěvkovou organizací zřízenou ministerstvem hospodářství v roce 1993. Jejich základním úkolem a cílem je propagace České republiky v zahraničí i doma. Hlavními cíly jsou např. podpora a koordinace marketingových aktivit na domácím i zahraničním trhu, vydávání propagačních materiálů v příslušném jazyce, spolupráce s nejrůznějšími institucemi, spolupráce s regiony v České republice, podpora všestranného rozvoje cestovního ruchu, působení na českou veřejnost s cílem větší vstřícnosti k zahraničním hostům či informační servis v České republice.

Asociace hotelů a restaurací České republiky - AHR vznikla sloučením dvou subjektů: HO.RE.KA ČR Sdružení podnikatelů v pohostinství a cestovním ruchu spolu s Národní federací hotelů a restaurací České republiky. Jejich cílem je zastupování, prosazování a ochraňování zájmů svých členů, vedení členů ke zvyšování kvality poskytovaných služeb, napomáhání vytváření podmínek pro zvyšování kvalifikace a rekvalifikace pracovníků či shromažďování a zpřístupňování informací svým členům.

3 Obecná charakteristika Hrubého Jeseníku

Hrubý Jeseník (dále jen HJ) je dominantní pohoří Slezska a části severní Moravy. Jeho celková rozloha dosahuje zhruba 530 km². Průměrná nadmořská výška se pohybuje okolo 890 m., nejvyšší hora je Praděd (1491 m n.m.). HJ patří ke krkonošsko-jesenické subprovincii, která začíná v místech Západolužického podhůří v krkonošské oblasti, pokračuje přes orlickou oblast až po oblast jesenickou, kde Hrubý a Nízký Jeseník jsou její nejvýchodnější částí. Oblast Hrubého Jeseníku leží na pomezí Moravskoslezského a Olomouckého kraje. Je součástí okresů Bruntál, Šumperk a Jeseník. Od pohraničních Rychlebských hor na severozápadě vymezuje Hrubý Jeseník Ramzovské sedlo. Na severozápadě s ním sousedí Zlatohorská vrchovina, na východě Nízký Jeseník, na jihu a jihozápadě přechází do Hanušovické vrchoviny. Na území Hrubého Jeseníku a sousedících území byla kvůli zachování přírodního bohatství a ochraně krajiny v roce 1969 vyhlášena Chráněná krajinná oblast Jeseníky o rozloze 740 km² se sídlem Správy CHKO v Jeseníku, jejíž působnost zahrnuje správní obvody obcí s rozšířenou působností Krnov, Bruntál, Rýmařov, Jeseník, Šumperk a Králíky.

3.1 Základní charakteristika oblasti

3.1.1 Geologie

Území Hrubého Jeseníku je charakteristické velkou složitostí geologické stavby a pestrým zastoupením vyvřelých, usazených i přeměněných hornin. Hrubý Jeseník se formoval v mladších třetihorách tektonickými pohyby. Jeho dnešní podoba je výsledkem erozní činnosti vody a také vlivu ledovců. Na vrcholcích hor jsou pozorovatelné zbytky obnažených skal, které eroze ještě nerozdrobila – jde o tzv. mrazové sruby, nejznámější jsou např. Petrovy kameny.

3.1.2 Podnebí

Pro Jeseníky obecně je charakteristické chladné a vlhké klima s vydatnými srážkami. Zima trvá zhruba šest měsíců (listopad-duben). Průměrné teploty se pohybují od 5 °C do 8 °C a výskytem srážek v rozmezí 650 – 1000 mm ročně. V podzimních a zimních měsících jsou častým jevem teplotní inverze, kdy na vrcholech pohoří bývá teplo a slunečno, naopak v údolích a kotlinách převažují mlhy. Vrchol Pradědu s průměrnou roční teplotou 0,9 °C je největrnějším místem v České republice a

klimaticky se přiřazuje k místu s nejdřsnějšími podmínkami u nás. Průměrná rychlost větru činí 7,4 m/s což odpovídá větru čerstvému a 69 dnů v roce zde jeho rychlost dosahuje okolo 25 m/s, což je mohutná vichřice. Problematické je také působení dešťových srážek na návětrné straně Hrubého Jeseníku, jedná se o oblasti Šerák, Keprník, Vozka, Červená hora. Zde působí tyto deště mohutné půdní sesuvy, z nichž nejhorší nastal v roce 1921, kdy se po průtrži mračen sesulo na 60 000 m³ půdy i s lesem. Tyto problémy jsou způsobeny vysazováním nepůvodních dřevin (smrkové porosty), které nedokáží zadržovat vodu a zpomalovat odtok tak dobře jako původní dřeviny (buk, jedle, původní jesenický smrk). Sněhová pokrývka někdy může vydržet až do začátku léta, např. Velká kotlina. Výjimku netvoří sněžení v měsíci srpnu. Místní klima prospívá také jesenickému lázeňství.

3.1.3 Vodstvo

Hrubý Jeseník je významná vodohospodářská oblast. Je zásoben významným množstvím povrchových i podpovrchových vod, což bylo důvodem vyhlášení Chráněné oblasti přirozené akumulace vod, která má stejné hranice jako Chráněná krajinná oblast Jeseníky. Mezi řeky pramenící v Hrubém Jeseníku patří Bělá či Opava (Bílá, Střední a Černá), která je přítokem Odry. Stejně tak důležité přítoky řeky Moravy – Moravice, Desná, Merta. K hydrologickým zajímavostem náleží rašelinná jezírka v oblasti rejvízského rašeliniště (Malé a Velké mechové jezírko). Neméně zajímavé jsou místní lázeňské a minerální prameny. Velkým zásahem do rázu krajiny bylo vybudování Přecherpávací vodní elektrárny Dlouhé Stráně v masivu Mravenečníku, která se přes počáteční negativní reakce zařadila mezi Sedm největších divů České republiky (anketa vyhlášena internetovým serverem iDNES.cz v roce 2005, mezi další se zařadily památky Karlův most, Pražský hrad, Karlštejn, Ještěd, zámek Hluboká a Český Krumlov).

3.1.4 Vodní a lesní správa v Hrubém Jeseníku

Chráněná krajinná oblast Jeseníky byla zřízena dne 19.června 1969. Podle čl. 6 Výnosu MK ČSR, č.j. 9886/69 byl Severomoravským krajským národním výborem spolu s MK ČSR a v dohodě s ústředním výborem Českého svazu tělesné výchovy vydán Statut CHKO Jeseníky pod č.j. 10.863/69 ze dne 29.července 1969. Řídí se příslušnými zákony, vyhláškami a nařízeními. CHKO nevymezuje pouze území Hrubého Jeseníku, zasahuje také na území obcí s rozšířenou působností – Krnov,

Bruntál, Rýmařov, Jeseník, Šumperk a Králíky. CHKO rozhoduje o záležitostech týkajících se krajiny a přírody chráněné krajinné oblasti. Správa usměrňuje lesní a zemědělské hospodaření v oblasti, především v polohách rezervací. Vyjadřuje se k umístění a charakteru staveb pro udržení rázu krajiny a k dalším aktivitám (rekreace, turismus). Pečuje o přírodní rezervace a památky, přírodovědně cenná území, snaží se o záchranu vzácných rostlin a živočichů. Odborní pracovníci připravují plány péče o maloplošná zvláště chráněná území v CHKO a vyhlášují přírodní rezervace, přírodní památky. Oblast je rozdělená do čtyř zón. Pro první zónu jsou charakteristické zbytky pralesovitých porostů, nebo člověkem málo pozměněnou přírodu. Jedná o přírodně hodnotná území. Druhá zóna je tvořena hospodářským lesem a krajinou určenou k zemědělskému využívání. Zóna je dotvářena rašelinnými loukami, společenstvím lesních lemů a potočních niv s významnou květenou. Třetí zóna s největším plošným zastoupením zahrnuje člověkem pozměněný ekosystém, lesy s nepřírozenou druhovou skladbou, monokultury a nezastavěná území mimo les. Čtvrtá zóna vymezuje zastavěnou část území, na které se nachází kulturní nebo přírodní památky, ale také některé zemědělské pozemky v kategorii orná půda.

I. zóna	5.393,6 ha	7,25%
II. zóna	17.280,0 ha	23,23%
III. zóna	48.772,4 ha	65,56%
IV. zóna	2.945,1 ha	3,96%
Celkem	74.391 ha	100%.

Tabulka č. 1 (zdroj: www.jeseniky.ochranaprirody.cz)

Na území Hrubého Jeseníku působí státní podnik Lesy České republiky založen dne 1.ledna 1992 Ministerstvem zemědělství České republiky. Jejich hlavní činností je obhospodařování více než 1,3 mil. ha lesů ve vlastnictví státu (86% rozlohy státních lesů) a péče o více jak 20 000 km vodních toků a bystřin. V HJ působí Krajské ředitelství Šumperk, pod které spadá osm lesních správ – LS Bruntál, LS Hanušovice, LS Javorník, LS Jeseník, LS Loučná nad Desnou, LS Prostějov, LS Ruda nad Moravou a LS Šternberk. Cílem je vytváření stabilních druhově smíšených lesních porostů. V oblasti HJ to znamená zasazovat o výsadbu tradičního jesenického smrku.

Jesenická vodohospodářská společnost, spol. s r. o., a Šumperská provozní vodohospodářská společnost, a. s. jsou dvě organizace působící v Hrubém Jeseníku. JVS vznikla 31.srpna 1992, kdy provozovala vodohospodářská zařízení v severní části okresu Šumperk a v roce 1993 převzala po zprivatizování státního podniku Vodovody a kanalizace v Šumperku všechny zaměstnance a rozšířila území své působnosti o další obce. Nejdůležitější činností JSV je dodávka pitné vody odběratelům a odkanalizování odpadních vod. Poskytuje také odborné služby a provádí stavbu vodohospodářských zařízení na klíč. Šumperská provozní vodohospodářská společnost, a. s. vznikla v roce 1994 privatizací podniku Vodovody a kanalizace Šumperk. Společnost spravuje a provozuje vodohospodářský majetek měst a obcí. V roce 2001 se stala součástí společnosti ONDEO Services, a. s., členem nadnárodní skupiny SUEZ sdružující 6 měst a 24 obcí okresu Šumperk. Náplní společnosti je trvalý a dlouhodobý rozvoj vodárenských a kanalizačních služeb v obhospodařovaném území.

Dopravní infrastruktura je významným aspektem potenciálu cestovního ruchu v oblasti HJ. Z hlediska ubytovacích a stravovacích parametrů je území dostatečně propojeno. Problémem je však jeho kvalita a struktura. Chybí zde vybudování nebo obnovení spojení přes státní hranici s Polskem.

3.2 Historie osídlení

Vývoj osídlení jesenické oblasti se datuje již od pravěku. Hory s neprostupnými pralesy oddělovaly dvě oblasti. Teplé a úrodné Slezsko na severu a na jihu Hornomoravský úval, kde centrem osídlení byla oblast kolem Mohelnice. Ve starší době kamenné sem lidé přicházeli kvůli bohatému výskytu nerostů. V době bronzové kolem roku 2100 př. n. l. lidé zakládají zemědělské a lovecké osady, což přispělo k rozvoji cest přes Jeseníky k Baltskému moři. Z doby příchodu Slovanů (2.pol. 6.stol.) se kromě několika archeologických nalezišť dochovala i první slovanská jména, např. název osady Vlčice mezi Žulovou a Javorníkem. Velký osídlovací proces začal až ve 12.století a vyvrcholil ve 13.století za vlády Přemysla Otakara II. Objevení bohatých nalezišť železné rudy, zlata a stříbra způsobilo rychlý rozvoj a stalo se předmětem zájmu šlechtických rodů (Páni z Lipé, z Kravař, ze Šternberka, ze Sovince, z Valdštejna). V kraji se začínají usazovat také lapkové, z nichž nejproslulejší byli Wüstenhubeové, kteří v kraji kradli více než deset let. K úpadku těžební činnosti došlo ke konci 14.století vlivem válek mezi moravskými markrabaty. Stejně tak nepříznivé období bylo v době

husitské, kdy pohraniční oblasti byly drancovány a hutě vypáleny. Díky četným hradům se oblast Jeseníků stala vyhledávaným útočištěm českých vojsk. Většina hradů byla však uherskou armádou vypleněna a rozbořena. 16.století bylo obdobím opětovného rozmachu, kdy celý kraj stabilizovaly mocenské rody Žerotínů a Vrbnů. Byla obnovena činnost dolů a hutí, šířila se vzdělanost a kultura, začíná se také uplatňovat nové výrobní odvětví, a to soukenictví a tkalcovství. Konec tomuto příznivému období učinila třicetiletá válka (1618-1848), kdy při ničivém vpádu švédských vojsk byla skoro zničena velká města jako Šumperk nebo Bruntál. Do této doby spadají také nechvalně známé čarodějnické procesy. První vlna začala v roce 1622, kdy jesenický pastýř obvinil svou ženu z čarodějnictví. Toto mučivé a lživé doznání s sebou strhlo vlnu obvinění nevinných žen. V čele těchto procesů stál olomoucký právník Heinrich Franz Boblig z Edelštat. Jeho konání zastavil až císař Leopold I. Celkově si tyto procesy na Zlatohorsku, Jesenicku a Šumpersku vyžádaly několik set životů. Nástup císařovny Marie Terezie znamenal pro kraj zpomalení rozvoje, a to když Slezsko a Kladsko připadly Prusku, a tím se uzavřely obchodní cesty k Baltu. Část odbytiště se proto přesunula na Balkán. Významným činem v této době bylo založení lázní Vincenzem Priessnitzem, které přilákalo do oblasti majetné hosty. Velkým přínosem bylo také vybudování železnice z Olomouce do Bruntálu a Jeseníku. Ke konci 19.století se začíná objevovat chatařství a chalupářství. Počet obyvatel pozvolna stoupá. Po první světové válce (1914-1918) se německé obyvatelstvo snažilo o připojení oblasti k Německu. Tato snaha však byla utlumena až do světové hospodářské krize ve 30.letech. Po podepsání Mnichovské dohody bylo české obyvatelstvo odsunuto a celá oblast se stala součástí Německa. Byly zde budovány tábory pro válečné zajatce (Adolfovice, Jeseník, Šumperk, Laškov, Lipová) i pobočky koncentračních táborů v Bruntále, Hanušovicích a Světlé Hoře. V roce 1945 se stále častěji objevovaly i pochody smrti. Po osvobození se do kraje začali vracet Češi. Po Benešových dekretech nastal řízený odsun Němců. Na dalším vývoji se podepsala vládnoucí komunistická moc, která byla známá svou necitlivostí k ochraně památek. Dnes se oblast Jeseníků vzpamatovává z neuvážených zásahů do krajiny. Oblast Hrubého Jeseníku je dnes centrem odpočinku a relaxace, ale také aktivního využití volného času. Masové rekonstrukce starých chalup v renovované a malebné penziony se mohou již dnes srovnávat s některými zahraničními středisky. Nadějí pro další roky je rozvoj cestovního ruchu založený právě na rodinných penzionech, agroturistických farmách a širší nabídce služeb.

3.3 Turistika v Hrubém Jeseníku

3.3.1 Historie turistiky v Jeseníkách

Počátky turistiky v Jeseníkách obecně se objevují na přelomu 18. a 19. století. Do té doby byly svahy a hřebeny hor těžko přístupné. Kopce pokrývaly na některých místech pralesy a ukrývala se zde dravá zvěř jako např. vlci, medvědi nebo rysy. K prvním odvážlivcům, kteří prozkoumali tato neznámá místa, se stali němečtí studenti a profesori z Opavy, Vídně a Vratislavi, ale také lázeňští hosté z Karlovy Studánky. V 19. století se již túry na Praděd staly doslova módním trendem. Nejčastěji se tehdy vystupovalo na Praděd od Koutů kolem Švýcarsky, která se jako první stala turistickou chatou v Jeseníkách. Švýcarsku vybudoval na žádost knížete Lichtenštejna Johann Aegerter v roce 1829, původem Švýcar z Obervillu, aby v Jeseníkách zavedl pastvu podle švýcarského vzoru. Turisté si zde mohli koupit produkty mléčného hospodářství, případně v nouzi přenocovat. O něco později začala podobně sloužit turistům i Ovčárna, která dodávala mléko do Karlovy Studánky. Ovčárna byla postavena v roce 1863, aby nahradila pastevecký objekt v nižší poloze asi z roku 1820. V 70. a 80. letech 19. století začaly horských oblastech v celém Rakousku-Uhersku vznikat turistické spolky. V Jeseníkách byl první turistickou organizací Moravsko-slezský sudetský horský spolek (Mährisch-schlesischer Sudetengebirgsverein, MSSGV) ustanovený dne 26. dubna 1881 ve Frývaldově (dnešním Jeseníku). K jeho hlavním činnostem patřilo značení a úpravy turistických tras. S tímto úzce souviselo také vydávání map a průvodců. K nejnáročnějším činnostem patřila výstavba turistických objektů jako např. již zmíněná Švýcarská a Ovčárna, dále Jiřího chata na Šeráku, zájezdní hostinec na Skřítku či tzv. Lichtenštejnova chata na Králickém Sněžníku, která se stala významným lyžařským střediskem. Vznik Československé republiky v roce 1918 znamenal, že se do oblasti dostávalo stále více českých turistů, což mělo v důsledku vznik Jesenické župy Klubu českých turistů (KČT) v roce 1927 jako turistického spolku. Spolek vydával pravidelně do roku 1941 časopis, tiskl průvodce a mapy, značil a upravoval turistické trasy a pustil se do výstavby turistických chat (chata na Červenohorském sedle, chata a dřevěná rozhledna na Lázkách, turistická chata ve Starém Městě, získání nájmu Alfrédovy chaty). Během druhé světové války (1939 – 1945) turistika v Jeseníkách utichla. Okupace pohraničního území zlikvidovala prakticky celou českou turistiku a lyžování v Jeseníkách. Všechny chaty, rozhledny i jiná zařízení Jesenické župy zůstaly v obsazených Jeseníkách. Po skončení války se cestovní ruch v oblasti začal pozvolna

vzpamatovávat. Prakticky se vším se muselo začít úplně od začátku z důvodu zničení a trvalého poškození. Z této doby také pochází pásové značení turistických a lyžařských tras a byla vydána aktuální mapa Jeseníků. Do Jesenické župy Klubu českých turistů začali přicházet noví členové a nejaktivnější lyžaři. V roce 1948 byl KČT včleněn do jednotné tělovýchovné organizace Sokol. V následujícím čtvrtletí byla aktivita Sokolu spojována s Tradičním setkáním turistů Severomoravského kraje v Jeseníkách. Díky neustále se zvyšujícímu přílivu turistů nastala také potřeba založit organizaci, která by turistům usnadňovala pohyb na horách a pomáhala při nehodách. Dne 20.června 1948 se sešli zástupci Horské záchranné služby Krkonoše se zástupci národních výborů z podhůří Jeseníků, lesníky, příslušníky policie a armády, aby tu podepsali protokol o ustavení pobočky HZS v Jeseníkách. V roce 1954 přineslo vytvoření jednotné organizace Horské služby (HS) zlepšení a zkvalitnění vybavení v Karlově, na Ovčárně, Šeráku, Barborce a ve Starém Městě k uložení raněných a zásob materiálu. Jesenická oblast Horské služby České republiky působí na území čtyř okresů (Bruntál, Jeseník, Šumperk, Ústí nad Orlicí) o rozloze více než 700 km².

3.3.2 Zimní turistika

Hlavním důvodem proč navštívit horská střediska v Hrubém Jeseníku v zimě je bezesporu sjezdové a běžecké lyžování. Kromě Hrubého Jeseníku tvoří lyžařskou oblast také Nízký Jeseník, Rychlebské hory a Králický Sněžník. Díky velkému množství lyžařských středisek a běžeckých tras si na své přijdou zkušení i rekreační lyžaři. Ve výčtu kladů ovšem nezaostává ani nabídka horských chat a penzionů, kterých je v Hrubém Jeseníku několik desítek. Každoročně sem zavítá několik stovek tisíc turistů, jen v roce 2007 navštívilo Praděd přes tři sta tisíc turistů, což svědčí o oblíbenosti tohoto střediska.

Na jihovýchodní hranici Hrubého a Nízkého Jeseníku se rozkládá údolní vesnice Malá Morávka s místní částí Karlov pod Pradědem ležící v nadmořské výšce 660 m a sídlem Horské záchranné služby Karlov. V této lokalitě se nachází největší a nejvyhledávanější lyžařské centrum Skicentrum Malá Morávka-Karlov. Lyžařům jsou k dispozici téměř dvě desítky vleků, které jsou situovány do jedenácti skupin sjezdovek. Lyžuje se zde pouze na severní závětrné straně kopců. Některé sjezdové tratě jsou propojeny, čímž vzniká delší sjezdová trať a odpadá stereotyp lyžování na jednom svahu. Pro nadšence běžeckého lyžování jsou v okolí pravidelně upravovány běžecké

trasy v délce přes 50 km. V posledních letech je zde patrný přínos cestovního ruchu ve formě renovování a rekonstrukcí. Vznikly zde nové rodinné penziony, jejichž majitelé se snaží nevybočovat z používání tradičních stavebních prvků, jako jsou např. nízká podezdívka, dřevem obložený štít nebo pravidelné situování oken do fasády. Ráz krajiny také podtrhují soukromé chalupy rezidentů nebo víkendových majitelů, kteří se snaží o totéž. Ovšem i zde existují výjimky. Lokalita Malá Morávka-Karlov se může pyšnit velkým množstvím výběru ubytování a stravování, z nichž jich několik vzniklo až v posledních letech. Zimní měsíce jsou bohaté na doprovodné akce, které mají dobrý ohlas. Mezi sportovní akce patří např. Ski&Snowboard cross, Valentýnský slalom, Snow runner cup či Mistrovství malotřídních škol v okrese Bruntál. Naopak mezi kulturní akce patří Svatomartinská slavnost, Nadělování Mikuláše nebo Adventní koncert. Malá Morávka-Karlov se stala vyhledávaným zimním střediskem celých Jeseníků.

Karlov - Alfrédka - Skřítek - Žlutý potok	23 km	strojově upravováno
Alfrédka - Anenská huť	5 km	strojově upravováno
Mravencovka - Vodárna Karlov	3 km	strojově upravováno
Karlov - Polesí - Kapitánská - Hvězda	15 km	strojově upravováno
Malá Morávka - Ranná - Hvězda	7 km	sjízdná - strojově neupravena, probíhá těžba
Kopřivná - Pod Vápennou	2 km	strojově upravováno

Tabulka č. 2 (zdroj: www.mala-moravka.cz)

Červenohorské sedlo ve výšce 1013 m n. m. je další z významných turistických, lyžařských a rekreačních středisek oblasti Hrubého Jeseníku. Roku 1935 zde byla Klubem českých turistů zbudována turistická chata, která slouží dodnes. Původní zájezdní hostinec sloužil k odpočinku nejen poště a formanům, ale i prvním turistům. Poloha areálu dává předpoklad pro kvalitní zimní sezónu od poloviny prosince do konce března. Areál tvoří osm vleků, čtyři sjezdovky a dvě cvičné lyžařské louky. Je rozdělen na severní a jižní svahy. Běžecké tratě se z Červenohorského sedla rozbíhají na obě strany Hrubého Jeseníku a většina je jich strojově upravována. Nejvyhledávanější trati je směr Velký Klínovec, Švýcárna a oblast Praděda. Na Červenohorském sedle má stále

sídlo Horská služba, která zabezpečuje rychlou a kvalifikovanou pomoc při úrazech návštěvníků.

Neméně známým a navštěvovaným střediskem je Ski areál Praděd-Ovčárna nacházející se v okolí nejvyšší hory Hrubého Jeseníku Pradědu a v těsné blízkosti lázeňského městečka Karlova Studánka. Středisko disponuje 6 vleky s celkovou přepravní kapacitou 1000 os/hod a lyžovat lze na sjezdovkách o celkové délce 4,5 km. Možnost nočního lyžování, využití služeb půjčovny a lyžařské školy je samozřejmostí. Díky zónaci (hranice I. a II. zóny) mohou turisté dojet pouze k parkovišti Hvězda, odkud se kyvadlovou dopravou dostanou do lyžařského střediska. Nejvýše položené horské středisko umožňuje ubytování ve třech ubytovacích zařízeních, a to na Ovčárně, Barborce a Švýcárně. Zimní sezóna začíná již v říjnu a díky dlouho trvajícímu sněhu končí někdy až v květnu. Standardní je sněhová pokrývka přesahující 100 cm. Ovčárna zde mimo ubytovacích a stravovacích služeb slouží také jako výchozí bod pro běžecké tratě.

Ovčárna - Praděd	4 km	sjízdné
Ovčárna - Švýcárna	6 km	upravené
Ovčárna - Karlov	7 km	-
Ovčárna – Červenohorské sedlo	12 km	upravené
Ovčárna – Vysoké hole - Skřítek	15 km	-

Tabulka č. 3 (zdroj: www.holidayinfo.cz)

Osada Ramzová ležící v nadmořské výšce 782 – 1351 m se nachází v horském sedle mezi Hrubým Jeseníkem a Rychlebskými horami. V minulosti zde procházela důležitá obchodní stezka. Ramzová je nejmenší a také nejvýše položenou rychlíkovou stanicí v České republice. Každoročně sem přijíždějí davy turistů, aby zde vyzkoušely lyžařské podmínky, jejíž první část směřuje na Černavu (1102 m) dvousedáčkovou lanovkou. Odtud pokračuje na Šerák (1351 m). Pro zdatné lyžaře je nejatraktivnější část sjezdu pod lanovkou. Jako jedno z mála středisek nabízí Ramzová alternativní zábavu na sněhu jako je např. snowtubing, což je sjíždění svahů na gumových člunech speciálně upravených pro sněžný terén a snowcart představující sjíždění svahů pomocí trojlyže s nastavitelným sedadlem a citlivým řízením. Neméně navštěvované jsou také

dva přilehlé lyžařské areály v obcích Ostružná a Petříkov. Řada svahů má umělé zasněžování, vleky byly v posledních letech modernizovány a společně s velkým počtem restaurací, bufetů a penzionů nabízejí kompletní rekreační servis.

3.3.3 Letní turistika

Také v létě nemají turisté o využití volného času nouzi. V Hrubém Jeseníku existuje několik naučných stezek, pěších a cyklistických tras, které protínají téměř celé území. Jednotlivé oblasti mají naučné stezky, které se dělí podle délky a náročnosti. V oblasti Jesenicka je to Stezka Vincenze Priessnitze, která začíná a končí v lázních Jeseník s délkou sedmi kilometrů a nízkou náročností. Turisté se zde mohou zastavit u několika pramenů (Pražský, Bezručův, Rumunský, atd.). Stezka Vincenze Priessnitze byla budována v letech 2002 – 2005 mladými dobrovolníky z celé České republiky na prázdninových a víkendových akcích. Druhou naučnou stezkou v této oblasti je Naučná stezka Šerák. Délkou patnácti kilometrů a vysokou náročností provede turisty z Červenohorského sedla, přes Národní přírodní rezervaci Šerák-Keprník až na samotné vrcholy Keprníku a Šeráku. Cesta dále vede na Ramzovou, kde stezka končí. Nejpoutavější naučnou stezkou v Hrubém Jeseníku je Naučná stezka Velká kotlina. Začíná v Karlově pod Pradědem a vede podél toku řeky Moravice přes přírodní rezervaci Velká kotlina nad Temnou. Pestrost přírodního bohatství rostlin a živočichů ji řadí na první místo v pohoří Krkonošsko-jesenické soustavy. Toto bohatství je zapříčiněno působením ekologických činitelů jako např. slunce, sníh, voda nebo vítr. Celá trasa od nulté zastávky k šesté měří zhruba 6 km, rozdíl nadmořských výšek je 630 m. Mezi další významné naučené stezky patří Naučná stezka Rejvíz či Naučná stezka Pasák.

Kromě naučných stezek jsou u turistů velmi oblíbené pěší trasy, kterých je v Hrubém Jeseníku nespočet. Asi nejromantičtější je známá trasa z Karlovy Studánky, která vede přes vodopády Bílé Opavy k Ovčárně a dále na Praděd. Stezka Bílé Opavy je označována jako nejkrásnější horská bystřina Jeseníků. Provází po mostcích, schodištích a dřevěných lávkách po jejích březích mezi vodopády, peřejemi a skalními útvary. Bílá Opava pramení v sedle mezi Petrovými kameny a Pradědem v nadmořské výšce 1 280 m.n.m. Protéká Karlovou Studánkou a Ludvíkovem, ve Vrbně se ve výšce 544 m.n.m. spojuje se Střední Opavou a pak níže ještě s Černou Opavou vytváří řeku Opavu, která teče přes Krnov a Opavu do Ostravy, kde se vlévá do Odry. V roce 2004

zpusošila silná vichřice asi 3 ha lesa stezky Bílé Opavy. Toto nešťestí paradoxně dalo život novým stromkům a také novým zvířatům lesa. Jedním ze vzácných obyvatel je Tesařík čtyřpásý (*Cornumutila quadrivittata*). Ležící kmen jim nabízí ochranu a cennou výživu. Díky předvídavému zachraňování proslulého jesenického smrku lesníky v šedesátých letech minulého století jsou některé části přírodní rezervace Bílé Opavy chráněny jako genová základna smrku. Na tuto pěší trasu navazuje Hřebenovka ze Skřítku na Červenohorské sedlo v délce 26 km. Tato trasa začíná na horském sedle Skřítek, které odděluje nejjižnější část Hrubého Jeseníku od Hraběšické hornatiny. Sedlo je asi 2,5 km dlouhá a několik desítek metrů široká plošina, která je východiskem hřebenových túr. Prochází dále vrcholem Jeseníků až do turistického střediska Červenohorské sedlo. Pěší trasy v ostatních oblastech Hrubého Jeseníku protínají naučné stezky, jejich délka se pohybuje kolem dvaceti kilometrů a zvyšuje se také náročnost.

Nadšencům pro cykloturistiku nabízí Hrubý Jeseník velké množství cyklistických tras. Jedna z nejdelších je Čarodějnická cyklotrasa měřící 138 km. Táhne se z Mohelnice přes Červenohorské sedlo až do Zlatých hor, přičemž je cyklotrasa z historického i územního hlediska členěna na dvě části, a to na část šumperskou (Červenohorské sedlo – Mohelnice) měřící 91 km a část jesenickou (Červenohorské sedlo – Zlaté Hory) měřící 47 km. Trasa vede přes známá místa Hrubého Jeseníku, na která se napojují ostatní cyklotrasy jako např. Hřebenem Hrubého Jeseníku, která začíná na Červenohorském sedle, prochází Petrovkou, Švýčárnou, Pradědem, Karlovou Studánkou, Videlským křížem a po čtyřiceti kilometrech končí opět na Červenohorském sedle, dále Z Ramzové do Šumperka údolím Moravy, Ludvíkovský okruh okolo Velkých Losin, Ze Skřítku na hrad Rabštejn, který je vhodný pro rodiče s dětmi, či náročnější trasa Z Koutů nad Desnou do Šumperka přes Dlouhé Stráně. Cyklotrasy a cyklostezky jsou vedeny po silnicích III. třídy, místních a lesních cestách. Všechny trasy jsou velmi dobře označeny turistickým značením a informačními tabulemi.

Hrubý Jeseník nenabízí jen pěší a cyklistické trasy. Příznivcům silných zážitků poskytuje atraktivní přírodní lokality i vybudované areály pro pěstování adrenalinových aktivit. Horské minikáry a bobovou dráhu lze najít ve čtyřech horských oblastech a to v Koutech nad Desnou, Petříkově, Jeseníku a na Ramzové, jejichž délka dráhy se pohybuje od tří set do osmi set metrů. Milovníkům zvířat, zejména koní, nabízí Hrubý Jeseník několik rančů a farem. Všechny areály nabízí ubytovací a stravovací služby

včetně společenských akcí. Turisté si zde mohou vyzkoušet péči o zvířata, jezdecký výcvik či vyjížděky na koni. Tato forma využití volného času nazývaná agroturistikou nebo ekoagroturistikou se v poslední době stává velmi oblíbeným a stále častěji využívaným prostředkem trávení volného času. Samozřejmě se jedná spíše o turisty pocházející z velkoměst, jejichž šance starat se na venkově o zvířata je minimální. Zatím nejméně známá forma turistiky, která se do povědomí turistů nedostala, je lovecká turistika. Z této turistiky převažuje spíše rybolov. Jelikož Hrubý Jeseník není bohatý na horská jezírka, nabízejí rybolov povětšinou soukromé farmy ve spojitosti s ekoagroturistikou. Myslivost lze zde provozovat jen v rámci uznané honitby. Za lovem však může vyrazit jen držitel příslušného oprávnění.

Ideálním místem pro turistiku, cykloturistiku nebo houbaření je Národní přírodní rezervace Rejvíz vyhlášená v roce 1955 ležící mezi městy Jeseník a Zlaté Hory. Hluboké lesy typické pro tuto osadu začaly vznikat v 16.století. Osídlování na konci 18.století mělo strategický význam pro ochranu severní hranice proti Prusku. Dnes stojí na území NPR Rejvíz devadesát čtyři stavby. Jádrem rezervace tvoří díky vysoké hladině spodní vody aktivní rašeliniště, které má dvě části – Velké a Malé mechové jezírko. K Velkému mechovému jezírku se taky pojí pověst o zaniklém městě Hunohradu. Bohatství prý zaslepilo jeho obyvatele, a když odmítli žebráka, který prosil o almužnu, přivolali na sebe neštěstí. Město se propadlo do země a místo, kde stálo, zalila voda. Charakteristické pro Rejvíz je řada významných druhů rostlin (bazanovec kytkokvětý, kamzičník rakouský, korálice trojklanná, ostřice příbuzná) a živočichů (datel černý, sýc rousný, bramborníček hnědý, chřástal polní, čáp černý nebo netopýr severní). 1.ledna 2005 byl Rejvíz vyhlášen vesnickou památkovou zónou - s ohledem na dochovanou dřevěnou lidovou architekturu převážně z 19.století, kterou nenarušují nevhodné dostavby typické pro Jesenícko. Nachází se zde také Poutní místo Panny Marie Lurdské na Starém Rejvízu. Bylo vybudováno v roce 1908 ke stému výročí založení místního kostelíku a k padesátému výročí založení Lourdské jeskyně ve Francii. Rejvíz je označován jako nejkouzelnější lokalita v Jeseníkách.

Ke klasické formě využití volného času patří tenis, plavání a fitness centra, která jsou součástí většiny horských hotelů a soukromých penzionů.

3.3.4 Kulturně-poznávací turistika

Jeseníky obecně nejsou jen rájem lyžařů a turistů. Tisíce turistů do oblasti Hrubého Jeseníku přilákají četné kulturně-historické památky. V následující části této podkapitoly popíši památky podle tří okresů, které se na území Hrubého Jeseníku nacházejí. Z geografického hlediska zasahuje HJ do okresu Bruntál, Šumperk a Jeseník. V části okresu Bruntál hraničící s popisovanou oblastí se nachází obec Malá Morávka, vyhledávané lyžařské a turistické centrum. V této obci mohou turisté kromě sportovních zařízení navštívit unikátní Muzeum Kapličkovy vrch, které bylo založeno v roce 1994. Pro muzejní expozici byla vybrána zrekonstruovaná nevyužitá kaple Nejsvětější Trojice postavená na Kapličkovém vrchu okolo roku 1790. Ojedinelá kolekce z přelomu 13. a 14.století se stala prvním prezentovaným souborem a určila také hlavní zaměření muzea. Expozice prezentuje také jesenickou přírodu. Pomalu se rozrůstá sbírka hornin, minerálů, ale i vycpanin drobných hlodavců, a fotodokumentace podhorské a horské krajiny Hrubého Jeseníku. Návštěvnost dosahuje v průměru tisíc osob za rok, a nejedná se jen o české návštěvníky, nýbrž také o turisty ze sousedních států. V nedalekém Vrbně pod Pradědem se nachází ruiny hradu ze 14.století. Do dnešní doby se z hradu dochovaly pouze obvodové zdi a zbytky základů vnitřních staveb. Doklady o zničení hradu se nedochovaly. Historikové tvrdí, že byl nejspíše zničen v roce 1474 za tažení Matyáše Korvína do Slezska. Pro obtížný přístup nebyl hrad nikdy obnoven.

Okres Šumperk a Jeseník zasahuje do Hrubého Jeseníku větší částí, proto je na kulturní památky výrazně bohatší než okres Bruntál, jehož většina spočívá v Nízkém Jeseníku. Bránou do Hrubého Jeseníku bývá označováno město Šumperk ležící před soutokem řeky Moravy a Desné. O jeho historii se návštěvníci mohou dozvědět ve Vlastivědném muzeu v Šumperku založeném v roce 1896, které je nejstarší na okrese. Dominantu města kdysi tvořil dnes již bývalý šumperský zámek patrně vybudovaný při zakládání města Šumperk ve 13.století. Na hradě sídlili většinou pouze purkrabí pověřeni správou majetku. Původní obyvatelé brzy prodali zámek Žerotínům. Ti drželi zámek až do roku 1569 kdy si ho koupili měšťané. Objekt se pak stále více používal k hospodářským zájmům - byl zde například pivovar a solnice, takže postupně pustl. Od poloviny 19.století až dodnes slouží zámek ke školním účelům. Za zhlédnutí stojí také církevní památky, např. Kostel Svaté Barbory, Kostel Zvěstování Panny Marie, nebo velké množství měšťanských domů, které jsou součástí městské památkové zóny.

Nezapomenutelný zážitek přinese pohled na město a okolí z Rozhledny na Háji a Vyhlídky z radniční věže.

Dvanáct kilometrů severovýchodním směrem se nachází obec Velké Losiny, která je spjata s bohatou historií a velkým množstvím památek. Patří k nejstarším obcím v okrese Šumperk, její založení se datuje k roku 1351. Jednou z nejnavštěvovanějších památek je Ruční papírna, jež byla na sklonku 16.století založena rodem Žerotínů. Vyrábí se zde ruční papír tradičním postupem z bavlny a lnu. Pro svou vysokou kvalitu a dlouholetou trvanlivost se využívá ve výtvarném umění, pro významnou firemní a osobní korespondenci nebo reprezentační účely. Návštěvníci si zde v letních měsících mohou sami vyzkoušet výrobu ručního papíru, obálky či pečeti. Unikátní areál významné technické památky byl v roce 2002 Vládou České republiky vyhlášen národní kulturní památkou. Na jižním okraji obce se nachází renesanční zámek pravděpodobně z přelomu 14. a 15.století. Zámek prošel mnohými stavebními úpravami, které jej sjednotily do dnešní podoby. Objekt tvoří trojkřídlý areál tzv. vysokého zámku s charakteristickými trojpodlažními arkádami. Na vysoký zámek z jižní strany navazuje tzv. nízký zámek s menšími dvojpodlažními arkádami a dvěma rizality (přístavbami). Návštěvníci projdou Rytířským sálem, jež zdobí kazetový strop připomínající nebe poseté hvězdami a třímetrová kachlová kamna s barevně polévanými kachlemi pocházející z konce 16.století, gobelínovými sály s tapiseriemi z 16. a 17.století, ale také proslulým Čarodějnickým sálem, kde vedl soudní spory s údajnými čarodějnicemi pán z Edelstadtu.

V těsné blízkosti Pradědu v podzemí hory Mravenečník se skrývá největší přečerpávací vodní elektrárna v České republice, Dlouhé Stráně. Využívá přebytek elektrické energie v energetické síti k čerpání vody z dolní do horní nádrže, kde se v turbínovém režimu v době zvýšené spotřeby vyrábí elektrická energie. Ekologicky vede vodní elektrárna ke snížení nároků na spalování uhlí v tepelných elektrárnách na jedné straně, na druhé straně je tady ovšem výrazný zásah do krajiny HJ – odlesnění svahů, přivaděč vysokého napětí, přemístění milionů kubíku zeminy. V říjnu roku 2008 snížila skupina ČEZ denní limit návštěvnosti na čtyři sta osob, tzn. max osm autobusů denně. Také osobní automobily nemají přístup až k horní nádrži, a od 1.listopadu 2008 se budou shromažďovat v Koutech nad Desnou, odkud vyveze návštěvníky k vodní elektrárně autobus. Toto omezení výrazně přispěje podle Správy CHKO ke zklidnění v této oblasti. Přečerpávací vodní elektrárna má tři "nej": největší reverzní vodní turbínu

v Evropě - 325 MW, elektrárnu s největším spádem v České republice - 510,7 m a největší instalovaný výkon v ČR - 2 x 325 MW.

Na samé hranici CHKO s Hrubým Jeseníkem v obci Branná se nachází původně gotický hrad a renesanční zámek Kolštejn, který byl postaven na počátku 14.století rodem loupeživých rytířů, pánů z Wüstenhube. Jméno Kolštejn pochází z německého Goldenstein, tedy „Zlatý kámen“. Jeho úkolem bylo střežit zemskou stezku z Moravy do Slezska. Hrad byl majetkem mnoha významných rodů (Páni z Lipé, Páni ze Zvole, Žerotínové). V 19.století byl zde zřízen knížecí pivovar a po rozsáhlých úpravách již zámek byl pronajímán k nejrůznějším účelům. V polovině devatenáctého století byly zámecké místnosti přestavěny na školu a obecní byty. V roce 1926 zámek vyhořel, v 60.letech 20.století byl rozsáhle rekonstruován.

Severní část Hrubého Jeseníku patří jesenickému okresu, který hraničí s Polskem a zasahuje svým územím hlavně Rychlebské hory, méně Hrubý Jeseník a malou částí také Králický Sněžník. Centrem jesenické oblasti je město Jeseník, dříve Frývaldov z německého frei vom Walde, tedy „bezlesý“. Byl založen kolem roku 1267 na soutoku říček Staříče a Bělé. Město nebylo opevněno, jeho bezpečnost střežil pouze hrad, který byl později přestaven v renesanční vodní tvrz. Je zde celoročně otevřeno Městské muzeum s expozicí mineralogie, geologie a lázeňství. Před vstupní branou je pamětní deska javornického rodáka a hudebního skladatele Karla Ditterse z Dittersdorfu a spočívá zde také „bludný balvan“, který slouží jako památka na čtvrtohorní ledovec. Váží 2,2 tuny a je největší na Jesenicku. Jeseník dnes platí za moderní město, z jehož památek se mnoho nedochovalo. Proto zde mohou turisté strávit svůj volný čas využitím pěší nebo cykloturistiky či klasických sportů, které město nabízí.

Zlaté Hory, druhé největší město v okrese Jeseník leží na severním úpatí jesenických kopců blízko polských hranic. Své jméno dostalo podle těžby zlata, která se zde prováděla od pravěku metodou rýžování. První písemné zmínky pocházejí ze 13.století, podle historiků však mohlo být toto území známo již dříve. Město je spíše než svými kulturními památkami známé jako lázeňské místo. Přesto chci poukázat některé z nich: Městské muzeum s expozicí dolování, skanzen nacházející se u říčky Olešnice, či Poutní kostel Panny Marie Pomocné, který vznikl v době třicetileté války (1618-1648). Z hradních zřícenin to jsou např. Edelštejn, který v minulosti střežil bezpečí města; menší hrady Leuchtenštejn a Kobrštejn, které strážily zemskou stezku,

zemské hranice a zlaté doly. Vyhledávanou turistickou lokalitou jsou také jeskyně Na Špičáku a jeskyně Na Pomezí.

3.3.5 Lázeňská turistika

Oblast Hrubého Jeseníku je bohatá na minerální prameny, proto je z hlediska lázeňské turistiky velmi navštěvovanou oblastí. Nachází se zde pět významných lázeňských středisek včetně dětského sanatoria ve Zlatých Horách. Lázně nevyužívají jen osoby s chronickými potížemi, ale také zdraví lidé pro relaxaci a uvolnění.

Karlova Studánka jsou moderní lázně ležící uprostřed jesenické přírody. První zmínky o léčivých pramenech pochází z 18. století. Zakladatelem byl nejmladší syn Marie Terezie Maxmilián II.- František. Pro svou polohu a léčivé klima je vhodné místo pro léčení pacientů s onemocněním dýchacích cest, pro osoby s chronickými záněty hrdla, dutin, hlasivek, nosu, průdušek, plic a pro nemocné s průduškovým astmatem. Lázně jsou vhodné také pro léčení nemocí onkologických (po ukončení základní léčby), pro léčbu vysokého krevního tlaku, snížení funkce štítné žlázy a onemocnění cév. Souběžně se léčí i doprovodné pohybové nemoci - kloubní a páteřní potíže. V Karlově Studánce je nejčistší vzduch ve střední Evropě. O pacienty se zde stará vysoce kvalifikační tým doktorů, fyzioterapeutů a laborantů, kteří zabezpečují kvalitní lázeňskou péči. Z řady pramenů, které jsou využívány při léčbě, je veřejnosti přístupný jeden v Pitném pavilonu. Klient si zde může kromě naordinované léčby vybrat z celé řady procedur (např. uhličitá koupel, rašelinový zábal, skotské stříky, reflexní masáž, některé druhy elektroléčby či inhalování v solné jeskyni).

Priessnitzovy léčebné lázně Jeseník jsou pojmenovány po svém zakladateli a rodákovi z osady nedaleko Jeseníku Vincenzi Priessnitzovi (1799-1851). Ten již jako malé dítě pozoroval blahodárné účinky vody na léčbu zranění zvěře v přírodě a měl možnost si tuto metodu vyzkoušet i na sobě, když na něj v šestnácti letech spadl koňský povoz. Začal uzdravovat lidi, kteří si k němu přišli pro pomoc a v roce 1838 bylo na základě dobrozdání panovnickému rodu ve Vídni zřízeno povolení k provozu lázní. Priessnitzova metoda spočívá v prokrvování dolních a horních končetin namáčením do ledové vody a čapí chůzí, a při pravidelném dodržování vede k vymizení migrén, zklidňuje rychlou frekvenci srdečního tepu u srdečních potíží a u poruch funkce štítné žlázy, zmírňuje alergické projevy a zlepšuje dýchání. Léčí se zde také duševní poruchy, kožní nemoci a nemoci ženské. Lázně k tomuto léčení poskytují např. bylinkové a

perličkové koupele, masáže, světloléčbu, pohybovou terapii, inhalace, akupunkturu, computerovou kineziologii a jiné léčebné procedury.

Počátky lipovských lázní jsou spjaty, podobně jako počátky jesenických lázní, se jménem jeho zakladatele Johanna Schrotta (1798-1856), přítele a spolužáka Vincenze Priessnitze. Podobně jako Priessnitz měl Schrott možnost si metodu vodoléčby vyzkoušet na sobě, a začal aplikovat své zkušenosti na domácích zvířatech a nemocných pacientech. Z vlastních pozorování doporučoval mnohahodinové mokré zábaly, dietní systém založený na střídání pitných a suchých dnů půstu. Po Schrottově smrti převzal lázeňskou léčbu jeho syn Emanuel, který zmírnil místy až drastickou léčbu, což se projevilo zvýšením počtu pacientů. V dnešní době jsou procedury založeny na pěti elementech – oheň, země, kov, voda a dřevo. Pod každým elementem se skrývá bohatý výběr terapií. Kromě tradičních procedur se mohou klienti zapojit do aktivního tréninku absolvováním vyznačené trasy za doprovodu fyzioterapeuta. Lázeňské objekty mají dnes kapacitu dvě stě sedmdesát lůžek a ročně je navštíví přes tři tisíce pacientů. Při jejich léčbě se využívá nejmodernějších procesů a přístrojů.

Termální lázně Velké Losiny patří mezi moravské lázně s dlouholetou tradicí. První dřevěná lázeňská budova byla postavena v roce 1592. Dnešní lázně navazují na tradice s využitím nejmodernějších léčebných postupů a metod. Léčí se zde nemoci pohybového ústrojí dospělých, dětí i dorostu, nervové nemoci, netuberkulózní onemocnění dýchacího ústrojí všech skupin. Základní léčbou jsou koupele v termální sirné vodě, které přispívají k relaxaci a uvolnění svalstva. Termální sirná voda je bohatá na kationty (vápník, sodík, hořčík, draslík a železo) a z aniontů jsou to především hydrogenuhličitaný a pak sírany.

3.4 Organizace cestovního ruchu v Hrubém Jeseníku

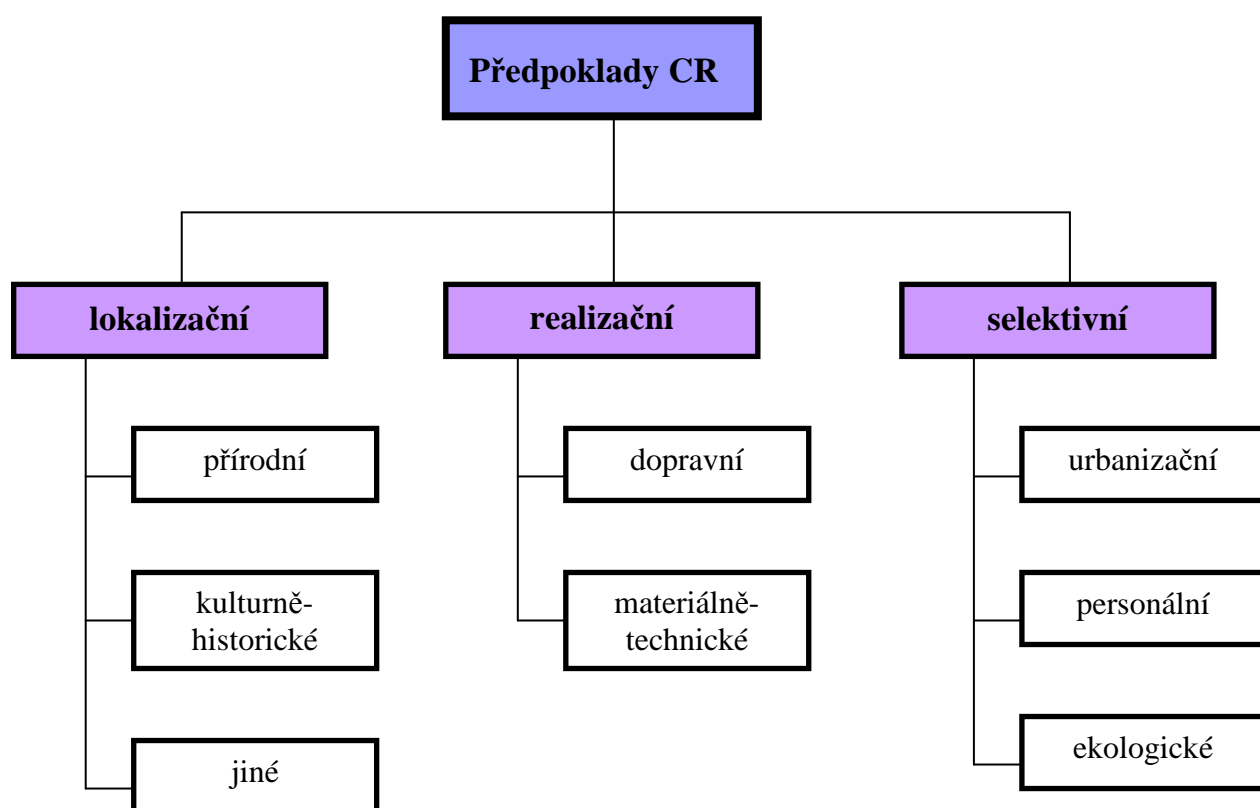
Obrázek č. 1 (zdroj: www.ok-tourism.cz)

Sdružení cestovního ruchu Jeseníky bylo založeno dne 19.března 1999 s původním názvem Sdružení cestovního ruchu Šumpersko – Jeseníky. Cílem tohoto sdružení je vytváření příznivých finančních, kulturních či sportovních podmínek pro rozvoj cestovního ruchu v celé oblasti Jeseníků. V roce 2004 se z důvodu zájmu o členství i z jiných částí Jeseníků změnil název na Sdružení cestovního ruchu Jeseníky, a tím se zvýšil důraz na roli destinačního managementu v této turistické oblasti. Navázala se užší spolupráce na projektu Program rozvoje cestovního ruchu Olomouckého kraje. Sdružení usiluje o dobré jméno, udržení kvality a rozvoje služeb cestovního ruchu a zvyšování schopnosti přijímat domácí i zahraniční turisty na odpovídající úrovni. Mezi členy Sdružení se nachází 16 obcí, 6 lázeňských zařízení, 10 ubytovacích zařízení, 5 kulturních a vzdělávacích zařízení a 26 ostatních organizací. V zájmu svých členů hájí, prosazuje a zastupuje společné zájmy týkající se marketingu, rozvojových činností, tvorby produktů cestovního ruchu a jeho investic.

V oblasti Hrubého Jeseníku působí informační centra, která jsou umístěna ve městech nebo významných lokalitách HJ. Pouze informační centra v Šumperku a Jeseníku jsou členy skupiny ATIC (Asociace turistických informačních center České republiky), přičemž Regionální a městské informační centrum Šumperk spadá do kategorie B – regionální působnost (označeno třemi hvězdičkami, otevřeno po celý rok šest dní v týdnu, poskytuje informace o celém regionu, příp. oblasti ve dvou světových jazycích, zprostředkovává průvodcovskou a ubytovací činnost). Lázeňské informační centrum Jeseník je zařazeno do kategorie C – místní působnost (označeno dvěma hvězdičkami, otevřeno po celý rok pět dní v týdnu, podává informace o místě své působnosti v min. jednom světovém jazyce).

4 Analýza rozvoje CR v Hrubém Jeseníku

V této části kapitoly budu podrobně popisovat lokalizační, vybrané selektivní a realizační předpoklady cestovního ruchu, doporučím řešení vzniklých problémů a rozvoj těchto předpokladů v dané oblasti, které napomohou uplatnění strategie v praxi.. Z těchto předpokladů následně vyvodím SWOT analýzu (analýzu silných a slabých stránek, a příležitostí a hrozeb).

Obrázek č. 2 (zdroj: vlastní zpracování)

4.1 Analýza lokalizačních předpokladů

Mezi lokalizační předpoklady v Hrubém Jeseníku patří **přírodní, kulturně-historické a jiné faktory**, mezi které jsem zařadila turistiku. Pro jesenickou přírodu je charakteristické vysoké procento zalesněnosti (až 80%). Negativním jevem však je vysazování smrkových monokultur, které nedokáží dobře zadržovat vodu. Řešením zde může být vysazování původních dřevin, jako jsou buk, jedle či původní jesenický smrk.

Tím by se také částečně předešlo živelným pohromám (sesuvy půdy). Při povodni v roce 1997 došlo k odplavení břehových porostů, zřícení mostů a lávek a usazení těchto splavenin v nižších polohách. V tomto důsledku si řeky a potoky vytvořily nová koryta, která dala život novým biotopům, obdobně se to stalo např. při vichřici v roce 2003, která zpusťovala několik hektarů stezky Bílé Opavy, a tím dala život novým stromkům a zvířatům (Tesařík čtyřpásý). Většina vodních toků byla vrácena zpět do původních koryt, pouze některé byly ponechány v novém stavu (Černá Opava, Keprnický potok). Na několika místech oblasti HJ se dnes můžeme setkat s uměle vytvořenými koryty, které tomuto přírodnímu koloběhu nedávají prakticky žádnou šanci. Pro zachování původního rázu krajiny je nutné vytvořit si určitá pravidla, která ostatní organizace v Hrubém Jeseníku budou striktně dodržovat. Nejedná se totiž o rozvoj cestovního ruchu v krajině, kde se neočekávají změny k horšímu, ale jde o případný rozvoj či pozastavení činnosti v Chráněné krajinné oblasti Jeseníky, jejíž hranice jsou prakticky totožné s oblastí Hrubého Jeseníku. Zde by neuvážený zásah mohl nenávratně porušit její vzhled (vybudování Přecherčpávací vodní elektrárny Dlouhé Stráně v útrobách hory Mravenecník).

Hrubý Jeseník má jako jedno z mála pohoří na území České republiky velmi bohatou historii a velké množství kulturních, přírodních i historických památek, o kterých se zmiňují informační letáky příslušných turistických informačních center. V oblasti ale také existuje řada malých turistických objektů, o kterých pro propagační materiály nezmiňují (Muzeum Kapličkový vrch v Malé Morávce nebo zámek a zámecký park v Loučné nad Desnou). Prakticky žádná upozornění nejsou ani v tamějších obcích. Pokud by se tyto objekty zařadily do informačních letáků a brožur, vytvořily by se informační cedule v místní obci, zajistil by se po určité době dostatečný příjem na údržbu a rekonstrukci.

V zimním období, které náleží především **lyžařským sportům**, patří lyžařská střediska k oblastem s nejjistější sněhovou pokrývkou. Nejznámější oblasti, ke kterým patří Praděd-Ovčárna, Červenohorské sedlo a Karlov pod Pradědem navštěvuje každoročně tisíce turistů. Lyžařské trasy ve všech střediscích pojmu až 40 000 os/hod. Při nedostatku sněhu jsou použita sněhová děla, která zajistí delší sezónu při nepříznivých sněhových podmínkách. Pro odlehčení zátěže na jednotlivé **sjezdové trasy** však nedoporučuji výstavby nových vlekových středisek, nýbrž existenci dvou lyžařských vleků na jedné sjezdové dráze. Je však nutné zvážit a vykalkulovat, zda toto

opatření pro odlehčení lyžařských sjezdovek přinese větší ziskovost při zvyšujících se cenách energie a s ohledem na globální oteplování, které v posledních letech zkracuje zimní sezonu. Dalším kritériem musí být zhodnocení, zda vybudování druhého vleku neznehodnotí původní trasu vleku. Jako příklad uvádím vybudování druhého lyžařského vleku v Karlově pod Pradědem na SK Jantar Opava, kdy nový vlek protíná střed původní sjezdové dráhy, a tím zpomaluje a znemožňuje její plné využití. Běžecké trasy jsou pravidelně upravovány, z ekologického hlediska je více doporučuji, jelikož nemají takový nepříznivý dopad na životní prostředí jako lyžování sjezdové. Celá oblast Jeseníků má velký potenciál pro **běžecké lyžování**. Nabízí se zde možnost vybudování nových tras v mírně zvlněné krajině, která je pro tento druh sportu ideální. Je třeba se také věnovat současným trendům v zimních sportech (snowtubing – sjíždění svahů ve sněžných člunech v preparované dráze ve sněhu, skijöring – člověk na lyžích připoutaný tažným lanem ke koni, psům i více zvířatům nebo k motorovému vozidlu, snowbagging – sjíždění pomocí snowbagu, tzn. „pytli“ připnutého k nohám jezdce, snowkiting – jízda na lyžích či snowboardu za použití tažného draka). Pro jejich rozvoj mohou být zprovozněny nevyužité sjezdové dráhy. Vážným problémem se stává neposlušnost lyžařů, kteří se vydávají za dobrodružstvím do míst se zákazným vstupem. Jsou to především lokality Velké a Malé kotliny, vodopády Bílé Opavy nebo Červené hory. Ztěžují tak práci záchranářům, kteří se často musí vydávat do velmi nepřístupných míst. Alarmujícím příkladem se stala smrt snowboardisty v únoru 2009, který se nacházel v oblasti Velké kotliny. Přes vyhlášení druhého stupně lavinového nebezpečí zde nacházela skupina snowboardistů, přičemž po pádu laviny pomáhali další dva skialpinisté, kteří se zde v inkriminovanou dobu ocitli. Tento případ svědčí o bezohlednosti a neukázněnosti lyžařů, i přesto že od ledna roku 2008 se na sjezdových tratích pohybují hlídky Skipatrol, které monitorují chování lyžařů a snowboardistů, a v případě nedodržení provozního řádu lyžařského střediska jim mohou důrazně domluvit. To platí také pro provozovatele vleků, kteří mohou lyžaři či snowboardistovi odebrat skipas a vykázat jej z lyžařské tratě. Ovšem tím jejich pravomoc končí. Požadovala bych proto v tomto ohledu více možností pro jejich potrestání (pokuty).

Pěší turistika v HJ je značně rozvinutá a mezi turisty oblíbená. Na některých místech však chybí místo pro odpočinek a občerstvení a případný servis. Dalším návrhem by bylo propojení turistických tras HJ dále do Polska do míst Opolského

vojvodství, oblasti Glucholaz a Nysy, a tím navázání spolupráce v oblasti cestovního ruchu.

Správa CHKO Jeseníky podobně jako Sdružení cestovního ruchu Jeseníky pravidelně vydávají informační brožury a letáky o jednotlivých oblastech s tipy na výlety, jednotlivé pěší, cyklistické či lyžařské túry a také kodexem chování. Všechny trasy jsou dobře vyznačeny turistickými značkami.

SWOT ANALÝZA

Strengths (Silné stránky):

- vysoké procento zalesněnosti,
- atraktivita přírodního prostředí,
- potenciál přírodního prostředí (využití pěších, cyklo, a lyžařských tras),
- rozmanité přírodní bohatství (fauna a flóra),
- existence přírodních parků, národních přírodních parků, přírodních rezervací, národních přírodních rezervací,
- množství kulturně-historických památek (hrady, zámky, tvrze, poutní místa, muzea, galerie, lázeňské objekty, lázeňské prameny, vyhlídky, atd.),
- poskytování informací prostřednictvím informačních center a brožur,
- tradiční zástavby v Hrubém Jeseníku,
- dlouhá lyžařská sezóna,
- propojení několika sjezdových tratí v zimním středisku,
- existence lyžařských škol a půjčoven lyží a snowboardů,
- rozvinutá letní turistika, všechny kategorie náročnosti tras.

Weaknesses (Slabé stránky):

- zalesnění smrkovými monokulturami,
- vykácení lesních porostů v důsledku výstavby sjezdových tratí,
- tradiční zástavby jsou mnohdy ve špatném stavu,
- nové zástavby nejsou v souladu s původní (rodinné vily, supermarkety),
- nedostatečné zpracování informací o památkách v obcích,
- krátká délka sjezdových tras,

- nedokonalé navázání na ostatní sjezdové tratě,
- nedostatečná nabídka servisu pro lyžaře,
- neukázněnost lyžařů,
- malý výskyt občerstvení při delších turistických trasách,
- neexistence spolupráce s Polskem v oblasti cestovního ruchu v HJ.

Opportunities (Příležitosti):

- zlepšení kvality péče o krajinu pomocí vytvoření plánu,
- zlepšení kvality turistických a běžeckých tras,
- zlepšení informovaností rezidentů i turistů o dané lokalitě,
- vytvoření širší nabídky wellness produktů v lázeňských objektech i v turistických objektech,
- zlepšení kvality ubytovacích a hostinských zařízení v turisticky navštěvovaných střediscích,
- zlepšení kvality služeb,
- více pravomocí pro skipatroly, provozovatele lyžařských středisek,
- propagace měkké formy cestovního ruchu (pěší turistika, cykloturistika, hippoturistika, agroturistika, běžecké lyžování).

Threats (Hrozby):

- ztráta původního rázu krajiny v důsledku výstavby nových objektů (hotely, penziony, sjezdové tratě, supermarkety, atd.),
- výsadba smrkových monokultur,
- ztráty kulturně-historických památek v důsledku zanedbání péče či z finančních důvodů,
- v důsledku propagace nárůst návštěvníků v chráněných oblastech,
- migrace či úmrtí vzácných druhů živočichů a rostlin díky tvrdému masovému cestovnímu ruchu,
- zbytečná úmrtí v důsledku vstupu na zakázaná místa,
- ohrožení pracovníků HZS při záchranných akcích v místech lavinového sesuvu.

4.2 Analýza realizačních předpokladů

Realizační předpoklady zabezpečují účast na cestovním ruchu v rekreačních objektech a lokalitách, které jsou pro návštěvníky z hlediska turistiky přitažlivé. Mezi realizační předpoklady patří dopravní a materiálně-technické faktory. V dopravních faktorech budu analyzovat železniční a silniční síť. V materiálně-technických faktorech se budu zabývat ubytovacími, stravovacími a jinými zařízeními cestovního ruchu.

V oblasti Hrubého Jeseníku existují **železniční tratě**, na nichž jezdí vlaky Ex a rychlíky (trať Šumperk, Jeseník), tratě pouze pro osobní vlaky (Malá Morávka, Zlaté Hory), peážní tratě (vedené i přes území sousedního státu; přes Glucholazy – Polsko), existují zde také železniční tratě provozované soukromými dopravci (Sobotín, Kouty nad Desnou, Vrbno pod Pradědem). Z 90% zajišťují železniční přepravu na území HJ České dráhy, a. s. Tento způsob dopravy je využíván především cykloturisty. Negativním jevem v této dopravě je pravidelné zvyšování cen jízdného a četná vlaková zpoždění, která odrazují turisty od využití železniční dopravy. Dalším důvodem je také technický stav vlaků. Na druhou stranu však mohou turisté využít různých slev, které ČD, a. s. nabízí (kilometrická banka, skupinová či zpáteční sleva, zákaznická karta, atd.). Zkvalitnění železničních tratí a vlaků a následná propagace využití železniční dopravy v této oblasti by mohla zvýšit procento využívání železnic na úkor silniční dopravy.

Silniční síť v oblasti Hrubého Jeseníku tvoří silnice 1. třídy č. 44, která je důležitou spojnici mezi okresními městy Šumperk a Jeseník a pokračuje dále do Polska směrem na Glucholazy, Nysu a Prudnik. V říjnu 2008 byl otevřen úsek této silnice směřující na sever od Červenohorského sedla, který prošel generální rekonstrukcí. Jedná se konkrétně o úsek vedoucí z Bělé pod Pradědem na Červenohorské sedlo. Modernizaci vyvolal špatný technický stav silnice a také její nevyhovující šířka díky neustále rostoucí silniční dopravě. Tato oprava však neumožní lepší ochranu krajiny, kdy se díky silničnímu stoupání spálí zbytečně tisíce litrů paliva navíc. Řešením by byla výstavba tunelu pod Červenohorským sedlem, o kterém se mluvílo na začátku roku 2000. Tunel byl navrhován v šířce 7,5 m, což je nejmenší možná šíře průjezdu a v délce 5 912 m, která by mu dodala statut nejdelšího tunelu v České republice. Problémem se však ukazuje napojení ostatních obcí na tunel a obava z poškození krajiny. Červenohorským sedlem vede několik naučných stezek.

V Hrubém Jeseníku existuje několik desítek **hotelů, penzionů, chat a chalup**, turistických ubytoven a ubytování v soukromí. Hotely jsou povětšinou tříhvězdičkové a seskupují se ve větších městech. Standard ubytování je vyšší než u ostatních ubytovacích zařízení a je zde patrná také vyšší cena za poskytnutí ubytování, což v případě horské turistiky není tak vyhledávaným typem ubytování jako např. penziony. Penziony se nachází prakticky v každé horské vesnici. Ubytovací kapacita se pohybuje od 10 do 50 osob. Výjimku však tvoří kapacita 90 osob (Penzion Slatina v Lipoválázních, Penzion Moravan v Šumperku). Ubytování v chatách a chalupách zaručuje pobyt v typickém jesenickém objektu (dřevěnice). Kromě základních služeb nabízí ubytovací zařízení také doplňkové služby (zahradní posezení, bazén, ohniště, nabídka cyklistických a turistických výletů). V současné době se také dostává do povědomí turistů ubytování na farmách spojené s možností agroturistiky (Zlaté Hory, Vernířovice, Česká Ves). Bohužel těchto objektů je v oblasti Hrubého Jeseníku velmi málo a propagace v tomto směru zde prakticky neexistuje.

Stravovací zařízení v Hrubém Jeseníku jsou většinou součástí ubytovacího střediska. Kvalita jejich služeb je průměrná. Zvyšuje se také počet pizzerií a stánků s rychlým občerstvením, které tvoří pravou horskou atmosféru. V ojedinělých případech se zde můžeme setkat s pokusy o rozvoj a seznámení se s regionálními specialitami (pivovar Holba, Borůvkové hody, atd.). Toto může být dobrým základem pro rozvoj gastroturistiky.

Mezi **ostatní zařízení** realizačních předpokladů patří sportovní zařízení, cestovní kanceláře, cestovní agentury, informační centra a ostatní sdružení cestovního ruchu. V HJ se nachází četná tenisová centra, fitness centra či zařízení pro indoorové sporty (bowling). Jelikož Hrubý Jeseník nabízí prakticky veškerou škálu výběru sportovní turistiky v přírodě, nejsou tato zařízení tak využívána jako např. ve městech. Tyto investice mohly být využity pro zkvalitnění stezek či servisu. Na území HJ existují mnohé cestovní kanceláře, které jsou více orientovány na zahraniční trh. Nabídku na strávení dovolené v Jeseníkách nabízí jen málo cestovních kanceláří (CA U NÁS, Šumperk). Pobyt v Hrubém Jeseníku nabízí každý penzion či hotel paralelně. Doporučovala bych přeorientování či vznik nových cestovních kanceláří a agentur, které by se specializovaly na pobyt v oblasti Hrubého i Nízkého Jeseníku. Tím by vznikla částečná propagace vytvořená reklamou a spoluprací s informačními centry v dané lokalitě. Ty dávají turistům bezplatné informace o možnosti využití volného

času. Jejich zastoupení je samozřejmostí v okresních městech a zimních střediscích. Při absenci informačního centra v určité lokalitě by mělo tuto úlohu převzít ubytovací zařízení, které svým hostům doporučí tipy na výlet a podá další informace. Mezi regionální organizace v Hrubém Jeseníku patří Euroregion Praděd, který sdružuje 85 obcí na české a 17 obcí na polské straně. Jsou zde zastoupeny okresy Bruntál, Jeseník a jižní část Opolského vojvodství v Polsku. Jejich činnost se projevuje v žádání a zajištění finančních prostředků na podporu a rozvoj z Evropské unie (program PHARE). Problémem je slabá role v regionální spolupráci. Do budoucna doporučuji větší využití spolu s marketingovou strategií rozvoje oblasti Hrubého Jeseníku. Znamější organizací ČR je Sdružení cestovního ruchu Jeseníky, k jejichž úkolům patří koncepce a projekty cyklo- a hippo- stezek, zajišťuje úpravu běžeckých stop a vydává informační materiály. V rámci lepší kooperace doporučuji spolupráci s menšími regionálními a podnikatelskými subjekty nejen v cestovním ruchu. Důležitou strategií je podpora spolku Praděd, která se zaměřuje na obyvatele a podporuje regionální identitu v oblasti kultury a přírody. Zaměřuje se jak na regionální kuchyni (Borůvkové hody, Řízkový festival), ale zapojuje se také do restaurování historických objektů. Podpora a propagace tohoto spolku může rozšířit jeho působení a znásobit snahu o navrácení vlastní identity do povědomí obyvatel celých Jeseníků.

SWOT ANALÝZA

Strengths (Silné stránky):

- poměrně hustá silniční i železniční síť,
- časté spojení v železniční dopravě,
- návaznost železniční a silniční dopravy,
- velké kapacity ubytovacích a stravovacích zařízení,
- existence a udržování tradic,
- četné zastoupení cestovních kanceláří,
- zastoupení regionální spolupráce v rámci Euroregionu Praděd.

Weaknesses (Slabé stránky):

- špatný technický stav silnic,

- neexistence obchvatů měst a chráněných lokalit,
- špatná údržba železniční dopravy,
- častá vlaková zpoždění,
- pravidelně se zvyšující ceny za dopravu,
- neochota lidí cestovat vlakem, upřednostňují osobní automobilovou dopravu,
- nedostatečná kvalita služeb v ubytovacích a stravovacích zařízeních,
- neexistence centrálního rezervačního systému,
- cestovní kanceláře orientující se na pobyt turistů v Jeseníkách,
- nedostatečná role Euroregionu Praděd v rámci regionální spolupráce.

Opportunities (Příležitosti):

- podpora a rozvoj regionálních specialit,
- vytvoření marketingové strategie pro oblast HJ,
- vytvoření centrálního rezervačního systému,
- podpora vzniku farem,
- propagace železniční dopravy,
- orientace nabídek cestovních kanceláří na oblast HJ,
- výstavba tunelu pod Červenohorským sedlem,
- zavedení mýtného pro nově vystavěný tunel s cílem návratnosti investic,
- spolupráce a podpora SCR s ostatními regionálními subjekty,
- kooperace s Polskem v železniční a silniční dopravě a cestovním ruchu.

Threats (Hrozby):

- zánik typických jesenických objektů v důsledku výstavby velkokapacitních UZ,
- zánik regionálních specialit v důsledku podpory vzniku pizzerií, fastfoodů, kaváren, atd.,
- poškození krajiny výstavbou nových komunikací,
- nárůst motorových vozidel v důsledku výstavby nových komunikací,

- podpora indoorových sportů v Hrubém Jeseníku namísto využití volného času v přírodě,
- zánik železničních spojení soukromých dopravců v důsledku nevyužívání této služby,
- nedostatek financí pro soukromou i veřejnou železniční dopravu z důvodu nevyužívání této služby.

4.3 Analýza selektivních předpokladů

Selektivní předpoklady se týkají intenzity účasti obyvatelstva na cestovním ruchu z hlediska urbanizačního, personálního a ekologického. Těmto předpokladům se nevěnuje tolik pozornosti, jelikož se vyskytují mimo oblast cestovního ruchu.

Z urbanizačního hlediska je pro Hrubý i Nízký Jeseník důležitá původní jesenická zástavba, která dodává krajině osobitý ráz. Na respektování tradic výstavby nových objektů v Hrubém Jeseníku, resp. v chráněné krajinné oblasti dohlíží stavební oddělení Správy CHKO Jeseníky. Kritéria výstavby jsou určena podle zón (I.- IV.), přičemž v první zóně, která užívá nejprísnější stupeň ochranného režimu, není v současné době žádná nová výstavba přípustná. Toto platí také pro druhou zónu s výjimkou umístění drobných mysliveckých zařízení, vodojemů, lesní cesty, apod. Ve třetí zóně, která se vyznačuje výskytem luk, mezí a historických sídel v osamocených osadách, se musí novostavby přiblížit svým vzhledem, půdorysem, použitím materiálu co nejvíce původním stavbám. Čtvrtá zóna patří nižším horským polohám s koncentrací měst a obcí. Také zde musí novostavby vyhovovat základním požadavkům Správy CHKO Jeseníky (výška hřebene, sklon střechy, atd.). Většina této urbanizované krajiny se bohužel vyznačuje prvky v této krajině neznámé (panelové domy), a proto působí cizorodě. Přeměna těchto staveb však vyžaduje velké finanční náklady, které by po jejich shromáždění mohly negativně ovlivnit další projekty. Další možností je žádost o uvolnění finančních prostředků z fondů Evropské unie.

Z hlediska personálních předpokladů se v oblasti Hrubého Jeseníku nachází velké množství turistických středisek a jiných objektů, jejichž chod zajišťují pracovníci cestovního ruchu. Požadavky na tyto profese jsou vysoké a ne všichni je - podle mých zkušeností - splňují. Existují zde také pracovní pozice, které nároky na toto povolání snižují. Jedná se zejména o turistická informační centra kategorie C (místní působnost –

znalost min. jednoho světového jazyka). Nesplnění těchto požadavků se může negativně projevit v poskytování služeb turistům. Demotivujícím faktorem je zde neodpovídající finanční ohodnocení, což má za následek zaměstnávání méně kvalitních pracovních sil. Jako opatření se jeví různá školení pro pracovníky cestovního ruchu (nabídka agentury CzechTourism pro rok 2009). V Hrubém Jeseníku se sice vyskytují organizace, které vydávají informační materiály o dané lokalitě, spravují turistické stezky či poskytují informace návštěvníkům, neexistuje zde však centrální orgán, který by se zabýval zdejší marketingovou strategií a udržoval vztahy s veřejností. Pro příklad uvádím několik webových stránek zabývajících se nabídkou cestovního ruchu pro oblast Hrubého Jeseníku. Jedná se o tyto webové stránky: www.jeseniky.net; www.ejeseniky.cz; www.jeseniky.org; www.ejeseniky.com; www.ok-tourism.cz. Vytvořením centrálního webového systému se zjednoduší nejen vyhledávání, ale také přehled prezentace Hrubého Jeseníku. Toto vše by měla zajišťovat jedna centrální organizace cestovního ruchu a spolupracovat s dalšími subjekty.

Ekologický předpoklad cestovního ruchu souvisí s ekologickým chováním a výchovou návštěvníků určité lokality. Toto zajišťují strážci ochrany přírody. V jejich pravomoci je zjišťovat totožnost osob porušující pravidla ochrany přírody, ukládat blokové pokuty, zadržovat osoby, požadovat pomoc a součinnost orgány Policie České republiky. Tato služba přírodě není mezi návštěvníky příliš známá. Možností, jak návštěvníky seznámit s ekologickou výchovou v přírodě Hrubého Jeseníku, je mnoho. Jednou z nich může být např. vymezení místa pro varování o neekologickém chování v propagačních materiálech. Další možností je prezentace činnosti strážců ochrany přírody na centrálních webových stránkách Hrubého a Nízkého Jeseníku.

SWOT ANALÝZA

Strengths (Silné stránky):

- přítomnost a ochrana původní jesenické zástavby,
- dohled nad novostavbami Správou CHKO Jeseníky,
- velké množství turistických středisek a jiných objektů,
- přítomnost strážců ochrany přírody,
- vstup České republiky a Polska do Schengenského prostoru.

Weaknesses (Slabé stránky):

- přítomnost cizí architektury z minulého století,
- neochota investorů dodržovat normy stanovené Správou CHKO Jeseníky,
- nedostatečné finanční ohodnocení pracovníků cestovního ruchu,
- odcházení lidí za prací do jiných lokalit,
- velké množství webových stránek s informacemi o Jeseníkách,
- neinformovanost o strážních ochrany přírody,
- „absence eura“,
- špatná dopravní dostupnost regionu, především ze severu (Polsko),
- administrativní rozdělení regionu do dvou správních celků.

Opportunities (Příležitosti):

- oprava opuštěných a chátrajících sídel v oblasti HJ,
- žádost o finanční prostředky na opravu a rozvoj z fondů EU,
- využití nabídek školení pracovníků cestovního ruchu,
- zvýšení standardů kvality poskytovaných služeb,
- vytvoření centrálního orgánu cestovního ruchu (pro marketing, management, spolupráce s CHKO a dalšími subjekty, který by spravoval ostatní obory centrální rezervační systém pro Hrubý a Nízký Jeseník).

Threats (Hrozby):

- odchod investorů do jiných lokalit,
- snížení počtu návštěvníků v důsledku neatraktivit městských lokalit,
- roztržičnost nabídek v důsledku neexistence centrálního orgánu cestovního ruchu.

5 Závěr

Tato bakalářská práce přinesla informace o cestovním ruchu v oblasti Hrubého Jeseníku. Kvalita životního prostředí, četné množství kulturních a historických památek a přírodní krásy mohou přispět k jeho rozvoji.

Největším problémem se zde stala nekvalitní a nedostatečná infrastruktura, především dopravní, která částečně brání přílivu turistů. Plánovaná výstavba tunelu pod Červenohorským sedlem byla na počátku roku 2000 odsunuta na neurčito z důvodu rekonstrukce silnice I/44, která taktéž vede přes Červenohorské sedlo. Přestože existuje projektový návrh, v nejbližších letech k jeho realizaci nedojde.

Pozitivním jevem je, že v posledních letech přibývá podnikatelských subjektů, se kterými je spojena renovace a rekonstrukce tamějších chat a chalup v útulné rodinné penziony. Vytvořením nových pracovních míst se tak může zabránit odlivu pracovních sil do jiných regionů či zahraničí. Následná reklama a kvalitní marketingová strategie na možnosti využití volného času v Hrubém Jeseníku přiláká zájem turistů poznat tento region.

Cílem bakalářské práce bylo analyzovat rozvoj cestovního ruchu v Hrubém Jeseníku. Na základě popisu přírodních, kulturních a hospodářských poměrů v Hrubém Jeseníku a popisu této oblasti z hlediska tří předpokladů cestovního ruchu (lokalizační, realizační a selektivní) jsem následně vyvodila pozitiva a negativa, a tyto jsem zpracovala do jednoduché SWOT analýzy. SWOT analýza definovala nejružnější pozitiva a negativa, která se týkala především rozvoje spolupráce a sjednocení. Hlavním úkolem by však mělo být vytvoření marketingové strategie a navázání hlubší a systematictější spolupráce s Polskem, čímž by se dalším turistům a návštěvníkům otevřely možnosti pro využití jejich volného času.

Jako hlavní problém zde vidím rozdělení Hrubého Jeseníku do dvou vyšších územních samosprávných celků (Moravskoslezský x Olomoucký kraj jako NUTS 3, resp. Moravskoslezsko x Střední Morava jako NUTS 2). Ideální by bylo, kdyby se strategie rozvoje tohoto regionu (a není zřejmě v ČR v tomto smyslu jediný) vytvářela pod záštitou a s koordinující úlohou vlády a příslušných ministerstev.

SEZNAM LITERATURY

Knihy:

1. Čihař, M. Naše hory. 1. vyd. Praha: Cesty, 2002. 278 s. ISBN 80-7181-760-0.
2. David, P. a kol. Jeseníky – Šumpersko. 1. vyd. Praha: Soukup & David, 1995. 155 s. ISBN 80-901866-3-7.
3. Gába, Z. a Král, J. Jeseníky. 1. vyd. Praha: Olympia, 1991. 348 s. ISBN 80-7033-103-8.
4. Hron, P. Původní venkovská zástavba v oblasti Jeseníků, její zachování a rozvoj I. 1. vyd. Moravský Beroun: Moravská expedice, 1999. 182 s. ISBN 80-902730-0-9.
5. Hron, P. Původní venkovská zástavba v oblasti Jeseníků, její zachování a rozvoj II. 1. vyd. Moravský Beroun: Moravská expedice, 1999. 336 s. ISBN 80-902730-0-9.
6. Oriška, J. Technika služeb cestovního ruchu. 1. vyd. Praha: IDEA SERVIS, 1999. 244 s. ISBN 80-85970-27-9.
7. Palatková, M. Marketingová strategie cestovního ruchu. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a. s., 2006. 341 s. ISBN 80-247-1014-5.
8. Pásková, M. a Zelenka, J. Cestovní ruch výkladový slovník. Česká republika, Ministerstvo pro místní rozvoj, 2002. 448 s.

Tištěná periodika:

1. Kutilová, M. Jeseníky protne tunel, místní se zlobí. Ambrozkovo ministerstvo schválilo plán, aby pod Červenohorským sedlem vedl silniční a železniční tunel: Lidové noviny, 2003, roč. 16, č. 249, s. 4.

Elektronické publikace:

1. <http://cestovniruch.blogspot.com/2009/01/mezinarnodni-organizace-cestovniho-ruchu.html> [cit. 13.února 2009]
2. <http://www.mmr.cz/1-svetova-organizace-cestovniho-ruchu-wto-a-clenstvi-ceske-republiky-v-teto-organizaci> [cit. 13.února 2009]
3. <http://www.czechtourism.cz/?show=007001> [cit. 15.února 2009]
4. <http://www.ahrcr.cz/predstaveni-asociace/> [cit. 15.února 2009]

5. <http://www.ok-tourism.cz/jeseniky/mistopis/1818/> [cit. 27.února 2009]
6. http://www.iclipova.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=600566&id=1018&p1=1256 [cit. 27.února 2009]
7. http://www.kcprymarov.estranky.cz/clanky/z-jeseniku_-regionu-a-kraje/historie-turistiky-v-jesenikach [cit. 5.března 2009]
8. <http://www.haltmar.cz/642/horske-minikary/> [cit. 5.března 2009]
9. <http://www.muzejnik.cz/skola.php> [cit. 5 března 2009]
10. <http://www.rucnipapirna.cz/cz/rucni-papirna/historie/> [cit. 9.března 2009]
11. <http://www.losiny-zamek.cz/> [cit. 9.března 2009]
12. http://www.jeseniky.net/rex.php?ID_clanku=76 [cit. 9.března 2009]
13. <http://www.rejviz.info/> [cit. 10.března 2009]
14. <http://www.lazne-losiny.cz/page/69238.o-nas/> [cit. 10.března 2009]
15. <http://www.jeseniky.ochranaprirody.cz/index.php?cmd=page&id=1017> [cit. 17.března 2009]
16. <http://www.lesy.cz/cs/kontakty/lesni-spravy.ep/> [cit. 17.března 2009]
17. http://www.aticcr.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=200039&id=1184&p1=100 [cit. 17.března 2009]
18. <http://www.lipova-lazne.cz/soubory/8466/271.pdf> [cit. 7.dubna 2009]
19. <http://www.jeseniky.ochranaprirody.cz/index.php?cmd=page&id=408> [cit. 8.dubna 2009]
20. <http://www.hotelstars.cz/> [cit. 8. dubna 2009]
21. <http://www.jeseniky.ochranaprirody.cz/res/data/014/002487.jpg> [cit. 8. dubna 2009]
22. http://www.turbosnekteam.com/Foto_galerie/Dalsi_fotky_k_webu/Hruby_Jesenik%5B1%5D.jpg [cit. 8. dubna 2009]
23. <http://www.gjs.cz/vedy-o-zemi/BiGeoExkurze/nadrz.jpg> [cit. 9. dubna 2009]
24. <http://ok1zed.sweb.cz/img/ev-pveds.jpg> [cit. 9. dubna 2009]

Ostatní:

1. Janásová, M. Technika služeb cestovního ruchu. Přednáška č. 1.
2. Lednický, V. Základy cestovního ruchu. Přednáška č. 1.

SEZNAM ZKRATEK

aj. – a jiné	m/s – metr za sekundu
apod. – a podobně	MK ČSR – Ministerstvo kultury
atd. – a tak dále	Československé republiky
cm – centimetr	mm – milimetr
CR – cestovní ruch	MW – megawatt
ČSSR – Československá	např. – například
socialistická republika	NPR – národní přírodní
EU – Evropská unie	rezervace
Ex – vlak typu expres	os/hod – osoby za hodinu
ha – hektar	př. n. l. – před naším letopočtem
HJ – Hrubý Jeseník	roč. - ročník
HZS – hasičský záchranný sbor	SCR – Sdružení cestovního
CHKO – chráněná krajinná	ruchu Jeseníky
oblast	stol. – století
JSV – Jesenická	tj. – to je
vodohospodářská společnost	tzn. – to znamená
km – kilometr	tzv. – tak zvaný
km ² – kilometr čtvereční	UZ – ubytovací zařízení
LS – lesní správa	vyd. – vydání
m – metr	WTO – Světová organizace
max - maximálně	cestovního ruchu
m ³ – metr krychlový	°C – stupeň Celsia

PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Prohlašuji, že:

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- беру на ве́доміі, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v Ústřední knihovně VŠB-TUO k prezenčnímu nahlédnutí a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Uherském Hradišti dne

.....

jméno a příjmení studenta

Adresa trvalého pobytu studenta:

.....

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Vzory klasifikačních znaků v ubytovacích zařízeních

Příloha č. 2: Vymezení oblasti Hrubého Jeseníku

Příloha č. 3: Okresy Hrubého Jeseníku

Příloha č. 4: Zónace CHKO Jeseníky

Příloha č. 5: Vodní přečerpávací elektrárna Dlouhé Stráně

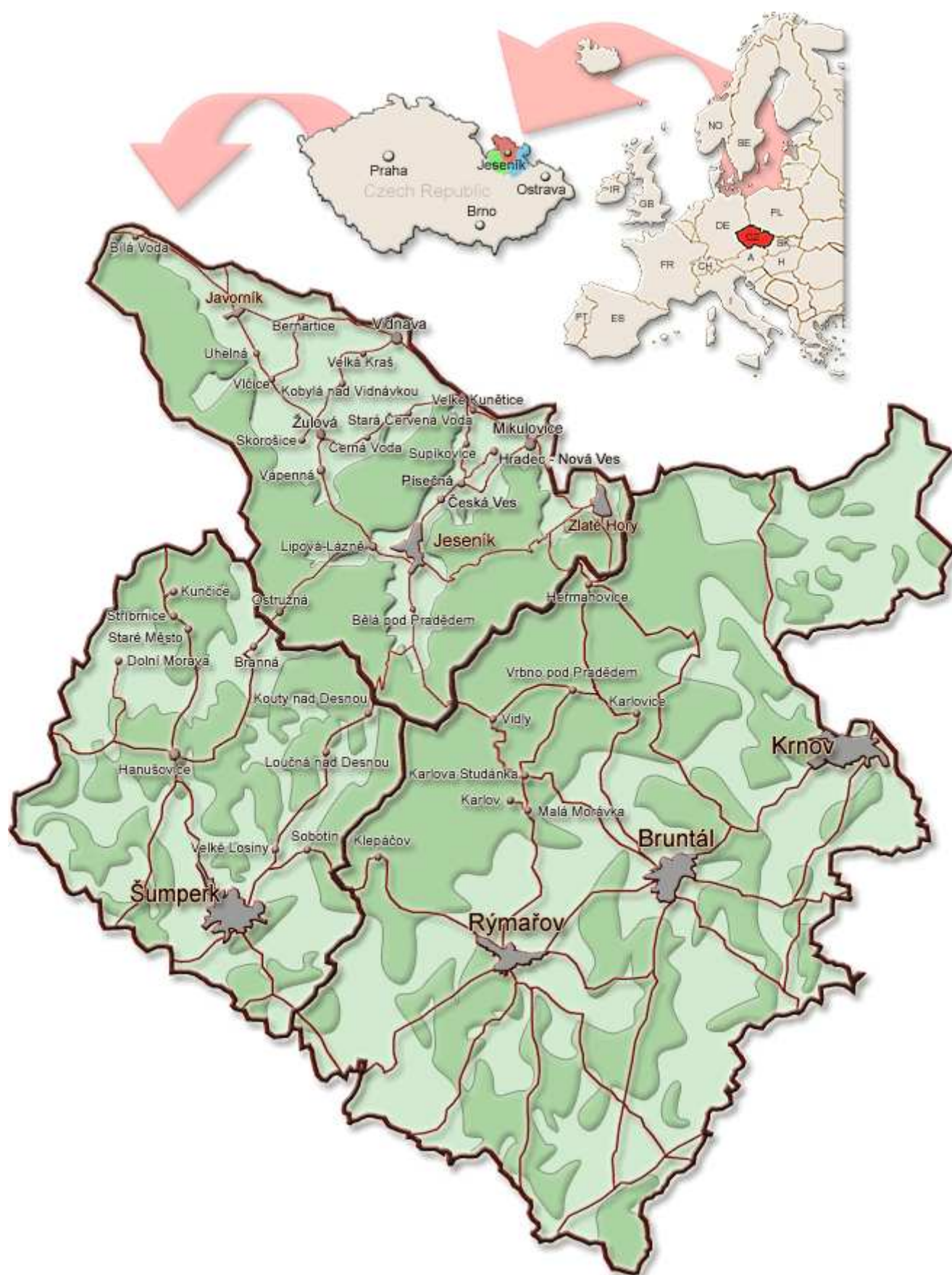
Příloha č. 1: Vzory klasifikačních znaků v ubytovacích zařízeních

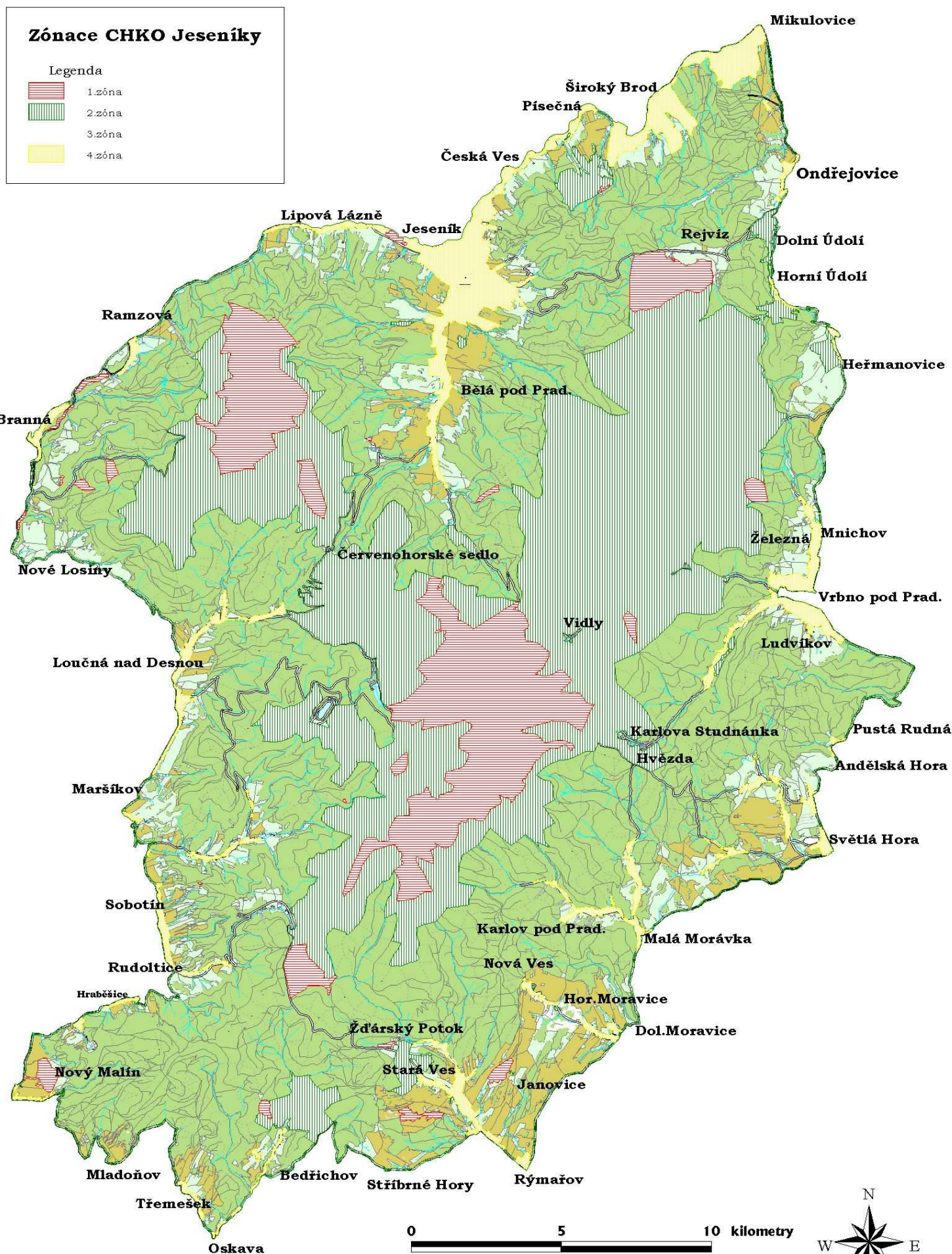
Příloha č. 2: Vymezení oblasti Hrubého Jeseníku

Příloha č. 3: Okresy Hrubého Jeseníku

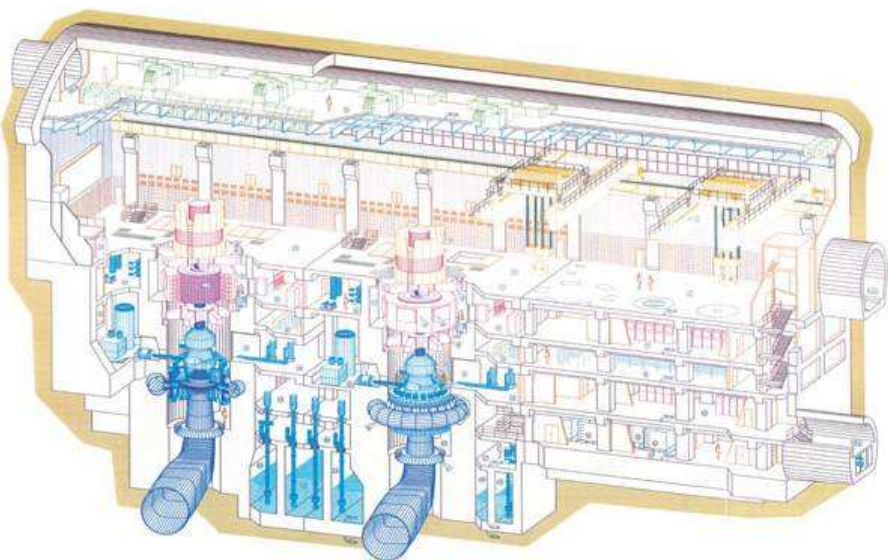

Příloha č. 4: Zónace CHKO Jeseníky

Příloha č. 5: Přecherpávací vodní elektrárna Dlouhé Stráně

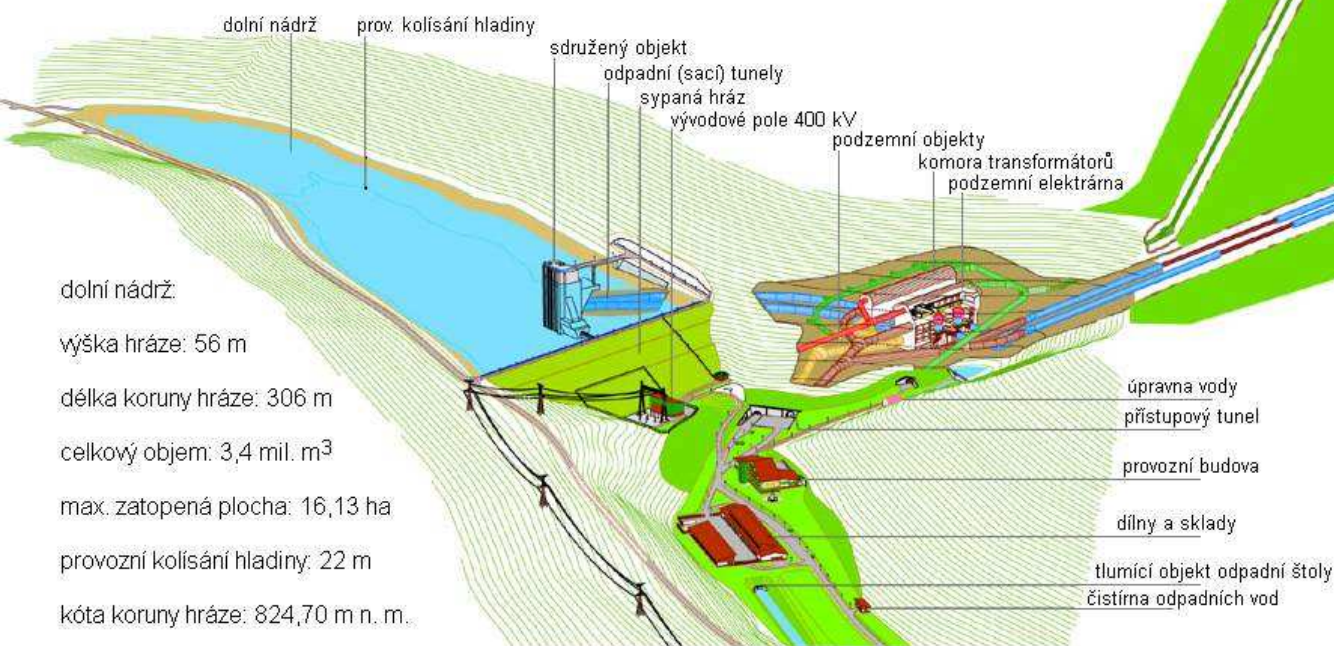

elektrárna:
spád: 510 - 534 m výkon: 2 x 325 MW
provoz: turbínový, čerpadlový, kompenzační

turbína: reverzní Francis FR 100
průtok turbinou: 68,5 m³/s
otáčky: 428,6 ot./min.

výkon generátoru: 355 MVA (325 MW)
příkon při motorovém chodu: 300 MW

PVE Dlouhé stráně zdr.: Pöyry Environment a.s. rev. © Jzed

